

nr. 5 / oktober 2012 - 74. årgang

GRÆNSEN

magasin for mindretal, sprog og kultur

DET SØNDERJYSKE KØKKEN – ET RENT SLARAFFENLAND

DA NORDEN KOM TIL BERLIN

DET HANDLER IKKE OM LYKKE,
MEN OM VÆRDIGHED

GRÆNSEFORENINGEN
FOR EN ÅBEN DANSKHED

INDHOLD

DET SØNDERJYSKE KØKKEN – ET RENT SLARAFFENLAND

Museumsinspektør Inge Adriansen har gennem flere år formidlet det sønderjyske kaffebord langt ud over Kongeå-grænsen. Med et brag af en kagebog sender hun nu det sønderjyske køkken samme vej. Gamle egnsretter graves frem fra fadeburet. Det regionale køkken er på vej til at blive en ny trend.

SIDE 4

SAGNOMSPUNDEN VIKINGEKONGSGÅRD FUNDET VED SLIEN

Hedeby var ikke det eneste magtsted ved Slien. Arkæologer har fundet spor efter vikingekongsgården Sliasthorp, hvor den krigerske kong Godfred holdt til.

SIDE 14

DET HANDLER IKKE OM LYKKE, MEN OM VÆRDIGHED

Individer kan leve uden mening, men det kan et samfund i det lange løb ikke, siger den engelske overrabbiner Jonathan Sacks, der er en markant person i den engelske debat om, hvordan man skaber sammenhæng, fællesskab og livskraft i et moderne, flerkulturelt samfund. GRÆNSEN har besøgt ham.

SIDE 17

DA NORDEN KOM TIL BERLIN

Flere års arbejde blev i august kronet med held. Tysklands hovedstad fik sin første nordiske skole. Det dansk-tyske skolesamarbejde i grænselandet har været med til at bane vejen.

SIDE 10

LÆS OGSÅ

SIDE 20 DEN POLITISKE GRUNDTVIG

SIDE 21 EN BESØGSVEN TIL DAGLIGE BESØG I SYDSLESVIG

SIDE 22 LITTERATURFEST I FLENSBORG

SIDE 24 BØGER

SIDE 26 KORT NYT

LEDER

DEN NØDVENDIGE FOLKEOPLYSNING

Af Finn Slumstrup, formand

Op til Grænseforeningens store satsning på Folkemødet på Bornholm i juni udarbejdede vi et "Folkeoplysningens Manifest". Det blev trykt i temanummeret om demokrati,

som vi udsendte som årets tredje nummer af GRÆNSEN. Manifestet druknede en smule i al den opmærksomhed, vi skabte på Folkemødet med Valdemar Sejrs genkomst den 15. juni i skuespilleren Flemming Jensens skikkelse og offentliggørelsen af den store undersøgelse, Epinion havde lavet for Grænseforeningen om danskernes syn på et af vore vigtigste nationale symboler, Dannebrog.

Men "Folkeoplysningens Manifest", som også Grundtvigsk Forum står bag, er jo ikke bare en fiks idé eller en strøtanke. Vi føler os forpligtede på manifestets påstand om, at "Folkeoplysningen er mere end nogensinde nødvendig i et samfund som det danske. Et stærkt og levende civilsamfund er en forudsætning for, at vi kan fastholde og udvikle de fælles værdier i Danmark".

Det er derfor naturligt, at Grænseforeningen ved enhver lejlighed argumenterer bredt for folkeoplysningens nødvendighed.

Det er imidlertid lige så naturligt, at vi også selv bliver ganske konkrete og anvender folkeoplysningen i praksis. Det gør vi selvsagt først og fremmest i den brede vifte af aktiviteter, vi konstant har gang i med henblik på at få danskerne til at forstå det dansk-tyske grænselands særlige dynamik og det danske mindretals betydning for hele folket og vor selvforståelse.

Vi har tit nok fortalt hinanden, at det er en lidt utaknemmelig opgave, fordi dramatikken og modsætningerne lykkeligvis er blevet meget neddæmpede i grænselandet.

Denne grænselands nye virkelighed er ikke særlig interessant mediestof. For hvor er konflikten i historien?

Det ændrer blot ikke ved, at netop bevægelsen fra dengang, der virkelig var tale om blod, sved og tårer, frem til dagens samspil mellem flertal og mindretal på begge sider af grænsen er en historie, som ikke blot de to involverede nationalstaters borgere, men millioner af mennesker i Europa med fordel kunne vide noget mere om.

Kalenderen viser, at vi hastigt nærmer os et år, der vil blive fyldt med historiske markeringer: 2014 er såvel 150-året for krigen i 1864 som 100-året for udbruddet af Den 1. Verdenskrig.

Vi ved allerede, at der vil være ekstraordinær medieopmærksomhed på begivenhederne. DR vil bruge op mod 100 millioner kroner, som i medieforliget er øremærket netop til en historisk dramasatsning.

Den opmærksomhed, der dermed vil blive skabt, er en gylden mulighed for at oplyse og engagere danskerne i de begivenheder mellem 1864 og 1920, som er en hovedforudsætning for grænselandets virkelighed i dag og en nøgle til forståelse af, hvem vi selv er.

Efter Grænseforeningens mening kalder denne situation på, at mange gode kræfter inden for dansk folkeoplysning sætter sig sammen for at finde frem til, hvordan de forskellige aktører kan være bedst muligt rustede til at give svar på den nysgerrighed, der vil blive vakt hos mange danskere i 2014, og

● ● 2014 er såvel 150-året for krigen i 1864 som 100-året for udbruddet af Den 1. Verdenskrig ... en gylden mulighed for at oplyse og engagere danskerne i de begivenheder mellem 1864 og 1920, som i dag er en nøgle til forståelse af, hvem vi selv er ● ●

som det må være folkeoplysningens opgave både at tilfredsstille og yderligere stimulere.

Vi har derfor taget initiativ til på et møde i november at samle en gruppe centrale personer fra de folkeoplysende organisationer for at starte arbejdet med at sikre, at folkeoplysningen vil være stærkt repræsenteret ved siden af alle de andre aktiviteter, som bliver sat i søen for at markere mærkeåret for såvel 1864 som 1914.

DET SØNDERJYSKE KØKKEN

– ET RENT SLARAFFENLAND

Det multietniske køkken har gennem tre årtier sat sit præg på menukortene. Men gamle egnsretter graves nu frem fra fadeburet. Det regionale køkken er på vej til at blive en ny trend.

Museumsinspektør Inge Adriansen har gennem flere år formidlet det sønderjyske kaffebord langt ud over Kongeå-grænsen. Med et brag af en kogebog sender hun nu det sønderjyske køkken samme vej.

Af Erik Lindsø

“Midt i en jazztid” hedder en berømt roman af Knud Sønderby fra 1931 om jazztenen som kendetegn på det, der overstrømmede tiden. I dag kunne en lignende bog passende hedde “Midt i en madtid”. Vi stopfodres af madprogrammer på tv, kogebøger fra forlag, avistillæg med opskrifter, uddeling af kokkehuer, ernæringsråd og kulinariske fristelser hånd i hånd ...

Vi kan den ene aften spise som grise med brødrene Price for den næste dag at slanke os ranke med Chris MacDonald.

Vil du i verden frem, så mad dig glad!
Vil du videre, så slank dig rank!

DET NYE NORDISKE KØKKEN

“Frikadellen er ved at uddø”, kunne man for nylig høre i Radioavisen, og skrællede kartofler med brun sovs og en hakkedreng med bløde løg og rødgrød med fløde til dessert har længe kun været at finde på menukortet i “Restaurant Old School”. Gennem de sidste årtier har det etniske køkken i alle dets afskygninger vundet danskernes maver. Vi kan have ▶

delte meninger om de multietniskes tilstedeværelse som sådan, men vi ser gerne deres kulinariske kreationer på menukortet.

Men pendulet har det med at svinge. I 2005 lancerede kokken Claus Meyer "Det nye nordiske køkken", hvor han ville sætte gammelkendte retter på bordet igen "med en velmag og egenart, der kan måle sig med de største køkkener i verden". Projektet lykkedes. Dansk mad, som frk. Jensen lavede den, er vendt tilbage, og en københavnsk restaurant har slået sig op på at servere stegt flæsk med persillesovs, og stedet er blevet alt fra kitsch til velmag for en generation så ung, at den kun til nød har smagt persillesovs hos bedstemor, men aldrig derhjemme.

Claus Meyer tog et skridt i en retning, som ser ud til at slå igennem: at vi bevæger os fra det globale til det lokale. Vi har etniske køkkener, det nordiske køkken – og nu kommer så også de regionale køkkener. Gamle egnsretter graves frem fra fadburet. Det nye regionale køkken er på vej til at blive en ny trend.

DET REGIONALE KØKKEN

Det er i det lys, man skal se museumsinspektør Inge Adriansens seneste bog "Smag på Sønderjylland – madkultur uden

grænser". Inge Adriansen har allerede gennem flere år formidlet det sønderjyske kaffebord langt ud over Kongeågrænsen. Med et brag af en bog sender hun nu det sønderjyske køkken samme vej.

Bered jer fra Ringkøbing over Rudbøl til Rungsted, fra Skagen over Svendborg til Svaneke, fra Nibe Strandhotel over Nakskov Kro til selveste københavnske Noma – om kort tid vil I være både

in og hotte og oppe på kokkehuen, når I for gæsterne præsenterer byggørød med pærer til forret, Birnen, Bohnen und Speck til hovedret, rompot til dessert, og der til kaffen serveres stribetærte og vestslesvigske knepkager med en fariser til.

Bogen tager læserne med ind i en madverden, der er ny for os, men hvis styrke er, at den har rod i vores egen historie.

I en tid, hvor det er ved at gå op for os, at det ikke er nok at have fødder, der kan gå den globale verden rundt, men at vi også må have rødder i det lokale, hvorfra vores verden går, er denne bog en åbenbaring i dens forening af madkultur og identitetshistorie.

Inge Adriansen har skrevet en bestseller, og bliver den det ikke, skyldes det kun, at den er et par år foran sin tid.

DET SØNDERJYSKE KØKKEN

"Smag på Sønderjylland" er en fortrinlig, flot og spændende bog om det kaloriermættede sønderjyske køkken – tilføjet mesterlige fotos af Mikkel Adsbøl, der kan fotografere, så ethvert gebis løber over af mundvand.

De lever godt syd for Kongeåen, tænker man undervejs, når man læser bogen. Måske lever de også fedt, hvis de holder sig udelukkende til egnsretterne. Som Peter Seeberg i 1968 får det sagt i novellen "Slaraffenland" med henvisning til sønderjysk køkken og kaffebord: "Alle danskere bør frygte at blive trådt over tærne af en sønderjyde".

● ● Dansk mad, som frk. Jensen lavede den, er vendt tilbage, og en københavnsk restaurant har slået sig op på at servere stegt flæsk med persillesovs, og stedet er blevet alt fra kitsch til velmag for en generation så ung, at den kun til nød har smagt persillesovs hos bedstemor, men aldrig derhjemme ● ●

Inge Adriansen siger det lidt mere afdæmpet: "Det er lykkedes mig at lave bogen uden at tage mere end to kilo på".

ET TILLØBSSTYKKE

Til receptionen i anledningen afudgivelsen i Riddersalen på Sønderborg Slot

er der 300 fremmødte. Det er flere, end der tropper op, når forlaget Gyldendal, der har udgivet bogen, holder sin årlige kulturmanifestation i Klareboderne, København K.

Den store interesse for "Smag på Sønderjylland" skyldes ganske sikkert, at den rammer en åre i tiden. Med til at lokke husarnerne af huse er givet også, at der er lokket med smagsprøver. Kokkelever fra EUC Syd slår døren op til Slaraffenland og serverer retter fra bogen – med nok til alle og lidt til!

Men interessen skyldes også forfatteren selv. "Hun er en markør, der sætter os på landkortet", hørte herværende skribent en deltager sige.

Inge Adriansen tilhører den lille eksklusive, men så absolut nødvendige kreds af forskende kulturhistorikere, der kan gøre historien vedkommende og hverdagsinteressant. Hun er intet mindre end en blændende formidler. Hun brænder for sit stof i et omfang, så hun uvilkårligt brænder igennem. "Smag på Sønderjylland" er et højdepunkt i hendes formidling.

FORTÆLLENDE OPSKRIFTER

"Når vi serverer retter, der er blevet lavet gennem generationer, så er det næsten som at tage en bid af vor egen historie", siger Inge Adriansen i sin præsentation af bogen og får hermed også sagt, at "Smag på Sønderjylland" er en kulturhistorisk kogebog.

I modsætning til almindelige kogebøger indeholder denne bog en række fortællinger om landsdelens særlige historie fra Kongeå til Ejder, som kædes sammen med de 60 opskrifter på sønderjyske og slesvigske retter, bagværk og gode drikke, som er bogens omdrejningspunkt.

"Bogens kulturhistoriske afsnit bygger på nyere historiske værker og sønderjysk erindringslitteratur. Desuden har jeg lavet

deltagerobservation ved måltider, både til hverdag og fest, for man kan ikke beskæftige sig med kosttraditioner kun på det teoretiske plan. Det kræver også aktiv medleven – og medspisen," forklarer Inge Adriansen. Denne evne til at koble det praktiske og det teoretiske er netop hendes styrke som forsker og formidler. Hun har selv fingrene nede i gryden og sidder ligeværdigt ved bordet, inden hun trækker sig tilbage og skriver.

SØNDERJYSKE KOSTTRADITIONER

Sønderjylland er det område i Danmark, hvor de regionale kostvaner har været mest udprægede. Her mødtes jysk, ø-dansk, holstensk, nordtysk og frisisk kultur – også på det madmæssige område – og blev til en symbiose, der i dag opfattes som særlig sønderjysk.

"Et regionalt køkken er aldrig statisk, men er altid under dynamisk påvirkning af sine omgivelser" siger Inge Adriansen, og forklarer, hvordan der f.eks. har været en stærk nordtysk påvirkning af kosten, som i dag kommer til udtryk i en hyppig anvendelse af det sur/søde i bl.a. supper og kålretter.

De berømmelige sønderjyske pølser og røgede skinker, som i dag findes i enhver køledisk med respekt for sine kunder, er resultat af en tysk pølsetradition, som de sønderjyske slagtersvende mødte, når de gik på valsen.

Friserne i vest har også sat deres præg i form af særlige drikke og retter med pærer og dej.

Førhen kunne man spore mange vestjyske træk i melbuddinger og måltidskager med flæskedyppelse. Omkring Chri-

● ● **Bogen tager læserne med ind i en madverden, der er ny for os, men hvis styrke er, at den har rod i vores egen historie** ● ●

stiansfeld har herrnhuternes kost haft afsmitning, og mange af deres kager er blevet overtaget af omegnens husmødre.

Flensborg har været centrum for romproduktion i hele Nordeuropa. Omkring år 1800 var der ca. 200 brænderier i byen, og rommen blev anvendt i både rompot, potkåse, til kager og gode drikke.

EN KULINARISK FORSINKELSE

De mangeartede påvirkninger er blevet integreret i det sønderjyske køkken. Når opskrifterne har overlevet frem til i dag, er det ikke mindst på grund af spændinger og konflikter i grænselandet. Inge Adriansen forklarer:

"At denne kosttradition har formået at overleve til det 21. århundrede, skyldes et særligt forhold – nemlig en udbredt kulturkonservatisme. Der har været en bevidst fastholdelse af de gamle skikke, parret med skepsis over for ændringer og fornyelser. Det skyldes især tiden under tysk styre, 1864-1920, der blev oplevet som et fremmedherredømme af hovedparten af befolkningen, der havde dansk sindelag, og som valgte at fastholde traditionsrige kulturelle træk – også på det kostmæssige område.

Denne tendens blev forstærket under Første Verdenskrig 1914-1918. Sønderjyderne oplevede regulær fødevarer mangel under krigen. På baggrund af denne hungertid er det naturligt, at de efter Genforeningen i 1920 forsøgte at vende tilbage til kosttraditioner, de var fortrolige med. ▶

● ● Peter Seeberg skriver i novellen “Slaraffenland” med henvisning til sønderjysk køkken og kaffebord: “Alle danskere bør frygte at blive trådt over tæerne af en sønderjyde” ● ●

Herved blev den kulturelle forsinkelse på det kulinariske område forstærket.”

MAD OG NATIONALT TILHØRSFORHOLD

Inge Adriansen bliver ofte stillet spørgsmålet, om kosttraditioner er knyttet til det nationale tilhørsforhold.

“Det er ikke tilfældet, men selvom national identitet ikke er bestemmende for eller bestemt af valget af livretter, så er maden alligevel i høj grad med til at definere og synliggøre kultur og identitet i det dansk-tyske grænseland,” svarer hun og kommer med et eksempel:

“Det har det tyske mindretal opdaget. En vigtig del af agitationen for mindretallets politiske organisation, Slesvigsk Parti, ved kommunalvalget i 2010 var et lille hefte på 32 sider med titlen “Sønderjyske egnsretter”. Heri giver kandidaterne opskrifter på deres livretter, der spænder fra vinsuppe og ejrisju til pærer, bønner og flæsk. Der er også opskrift på frikadeller, lavet efter gammel dansk skik med rasp i farsen. Opskrifterne er angivet på dansk eller sønderjysk, for dialekt er ligesom mad vigtige træk i identiteten. De regionale retter og det regionale parti indgår her i en symbiose,” siger Inge Adriansen, der dog ikke kan afgøre, om det var partiets brug af den regionale madhistorie, der gav dem et godt valg.

“Det er imidlertid interessant at se, at

det var hverdagsretter, som her blev revitaliseret og fungerede som identitetssymboler. Mad har den værdifulde egenskab, at den kan inkludere og inkorporere på tværs af sociale og nationale skel, og fællesskaber kan

styrkes af traditionsbrug. Ved at referere til de fælles kosttraditioner i grænselandet skabte det tyske mindretal fælles referencer og følelser af samhørighed på tværs af traditionelle skillelinjer. Det viser, at den sønderjyske, slesvigske madkultur er uden nutidens nationale grænser.”

Madkultur er uden grænser, og man kan blive ven med sin fjende over et godt måltid mad. Er du i tvivl – så “Smag på Sønderjylland”. ● ●

Inge Adriansen: “Smag på Sønderjylland – madkultur uden grænser”. Gyldendal. 228 sider. 300 kr. (vejl.).

Kulturhistorisk indledning og 60 opskrifter med kulturhistoriske forklaringer. Bogen er med fotos af Mikkel Adsbøl.

GRÆNSEN.DK TÆNDER OP I DET SØNDERJYSKE KØKKEN

Du kan se videoklip fra receptionen på Sønderborg Slot på Grænsen.dk og læse smagsprøver på bogens opskrifter.

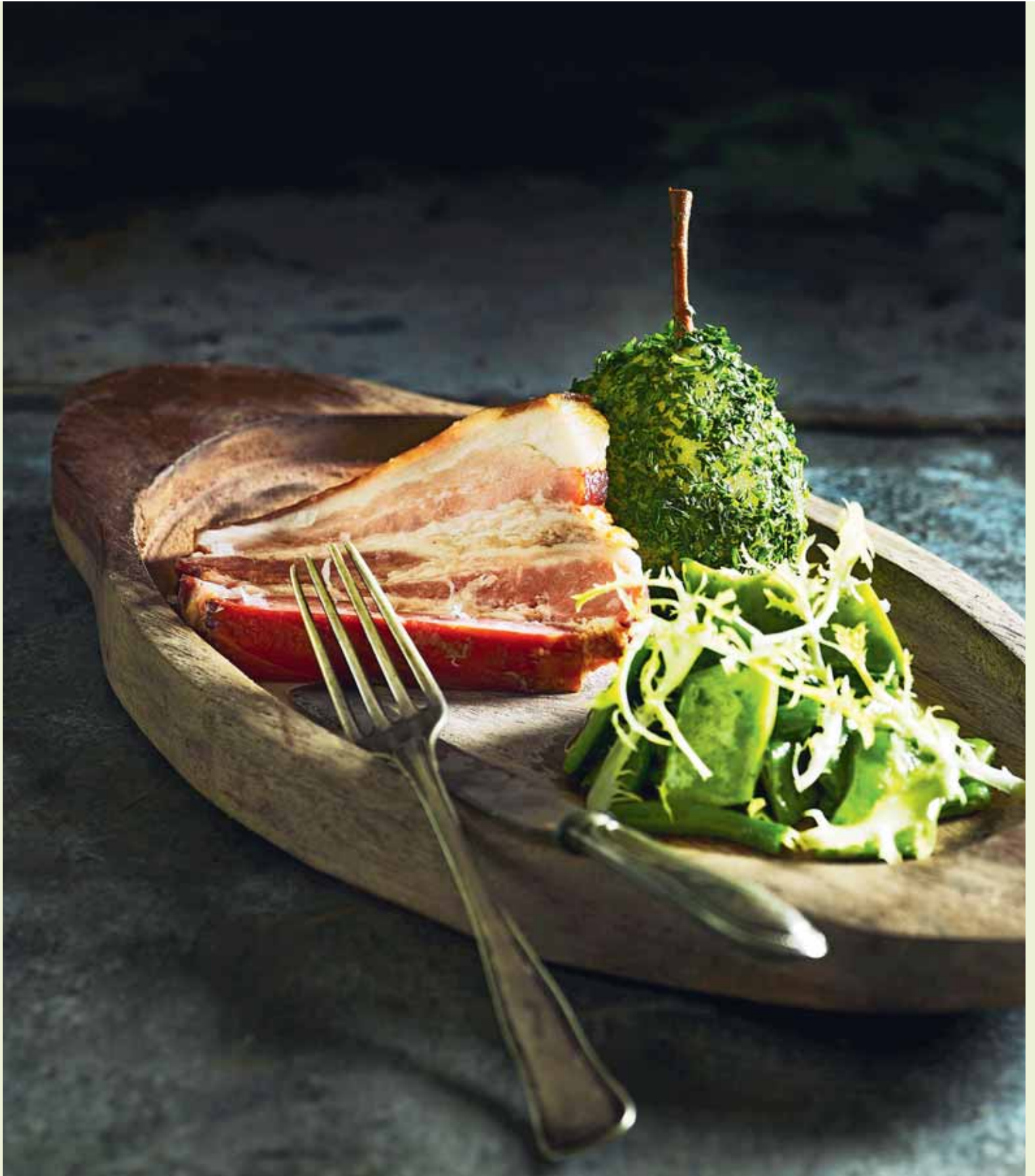
I løbet af oktober og november vil du ligeledes på Grænsen.dk finde små film, hvor sønderjyske kokke tilbereder retter fra “Smag på Sønderjylland”.

Birnen, Bohnen und Speck eller pærer, bønner og flæsk

600 g kraftigt røget, stribet flæsk
600 g grønne bønner
600 g pærer, f.eks. gråpærer eller Grev Moltke
persille
salt, peber

Flæsket koges i letsaltet vand i 45 minutter, alt efter tykkelsen. Derpå tilsættes de hele skrællede pærer, hvor blomsten er fjernet. De koger med i 10-15 minutter, indtil de er møre. Bønnerne kan også tilsættes flæskesuppen – det var skik og brug førhen. I dag foretrækker mange at stege bønnerne i rapsolie, kun i kort tid, så de fortsat har bid. Herved bevares den friske smag af grøntsag som kontrast til den røgede smag i flæsk og pærer. Ved servering drysses hakket persille over retten. Den blev førhen ledsaget af pillekartofler, men hvis det er store pærer og rigeligt med bønner, så er kartoflerne overflødige.

Det er en af mange variationer over temaet røget flæsk og pærer. Det er en ret, der er kommet ind i det slesvigske sønderjyske køkken fra Holsten, og den går også under navnet Hamburgerret. Røget flæsk og pærer er især yndet i Nordfrisland, og herfra er denne følgende variant: Frisisk Anklump.

DA NORDEN KOM TIL BERLIN

Flere års arbejde blev i august kronet med held. Tysklands hovedstad fik sin første nordiske skole. Det dansk-tyske skolesamarbejde i grænselandet har været med til at bane vejen.

af Niels Astrup, Berlin

Det er den 6. august om morgenen. Klokkeren er præcis 8.46, da den 31-årige danske lærer Jacob Chammon befinder sig et sted i Berlins U-bahn, mellem bydelene Kreuzberg og Mariendorf, og en længe ventet mail endelig lander i hans in-boks.

Afsenderen er den tyske hovedstads skoleforvaltning, som denne morgen giver sin endelige og helt officielle til-ladelse til, at Jacob Chammon kan starte en ny skole i Berlin. Med forvaltningens anerkendelse.

VELKOMMEN PÅ FIRE SPROG

Det er på høje tid. I Berlin er det første skoledag efter sommerferien, og bare 44 minutter senere springer Jacob

Chammon, nu som en af byens yngste skoleinspektører, op på en bænk i en skolegård for at sige velkommen til lidt under 40 elever og deres forældre. På tre sprog: "Kære elever. Liebe Schüler. Kära elever..."

Hvis nogen ellers skulle være i tvivl, så burde synet af de små skandinaviske og tyske flag, som både børn og voksne har i hænderne, være et meget konkret bevis på, at Jacob Chammon lige nu er ved at åbne den første tysk-skandinaviske skole i Berlin.

Skolens officielle navn er "Deutsch Skandinavische Gemeinschaftsschule", et navn som også er skolens program. Fremover skal skandinaviske og tyske børn

i Berlin kunne gå i skole her og – håber skolens stiftere – endda kunne få en tysk og en dansk, en tysk og en svensk eller en tysk og en norsk studentereksamen.

EN ALTERNATIV SKOLE I FÆLLESSKABETS ÅND

For Jacob Chammon er målene tårnhøje: "Vi skal være vejvisere og være et alternativ til de eksisterende skoler i Berlin. Vi skal vise, at en høj kvalitet sagtens kan forenes med en glæde ved at lære og undervise. Og vi skal, langt mere end de tyske skoler, satse på, at det sker i fællesskabets ånd".

Inden han søgte jobbet, har Jacob Chammon selv boet i Berlin i flere om-

Foto: Christian T. Jørgensen

“Kære elever. Liebe Schüler. Kära elever”. Jacob Chammon, Berlins yngste skoleinspektør, byder velkommen til 40 elever og deres forældre på den første skoledag på den første skandinaviske skole i Berlin.

gange. Han vil meget gerne væk fra den “segregation”, som han mener traditionelt har plaget skolerne i byen. I hans skole skal børnene lære sammen længst muligt. Ligesom i Norden.

Og fokus skal netop være på det nordiske, mener han: “Som danskere glemmer vi somme tider, at vi har et nordisk sprog og kultur. Men vi har et fællesskab, så meget at være sammen om, og på denne skole skal den baggrund være ligestillet med det tyske”, fortæller Jacob Chammon, der selv mener, at det nordiske fokus også gør det nemmere for ham som skoleleder: “Jeg er virkelig heldig. Vi kan jo tage det bedste fra både Tyskland og de nordiske lande og bruge det i vores skole.”

FORÆLDRE OG ILDSJÆLE

Ved siden af Jacob Chammon står den 47-årige danske skuespiller Gitte Ertbirk, som også skifter jobbetegnelse denne morgen. Hun skal fremover være skolens direktør. Men lige nu, denne morgen, ser hun både glad og lettere mørbanket ud.

I de seneste to år har hun været en af ildsjælene i den forældregruppe, som har navigeret sig gennem det tyske bureaukrati – frem til denne dag. Det er blot seks dage siden, at hun fik overrakt nøglerne til første sal i en tidligere specialskole, hvor skolen har til huse, så de seneste dage har hun og forældregruppen først og fremmest været flyttemænd, som har trawlet storbyen tynd efter alle

de ting, som sådan en ny skole nu har brug for.

Møbler, opvaskemaskiner, vaskemaskiner – alt er skaffet enten gratis eller for en meget billig penge. Lige nu er det computere og en fotokopimaskine, Ertbirk er på jagt efter. Også gerne gratis. Ganske vist får skolen offentligt tilskud; men velbeslået – det er den ikke.

Et par dage senere erindrer Gitte Ertbirk denne første morgen som “en ud af kroppen-oplevelse”: “Jeg havde følelsen af at gå i en drøm. Vi har arbejdet på det her i to år – og nu var vi der. Endelig. Men der er stadig så meget at lave”.

“Samtidig var der momenter af total lykke. Jeg var så glad for, at vi havde fun- ▶

det Jacob og de andre danske lærere. Glad for, at vi faktisk havde fundet hyggelige skolelokaler. Så jeg tog mig tid til også at nyde det her”.

EN SKOLEDAG PÅ FIRE SPROG

Vejen hen til de bygninger, som for bare få måneder siden hed “Elisabeth-Rotten-

● ● Skandinaviske og tyske børn i Berlin skal gå i skole her og kunne få en tysk og en dansk, en tysk og en svensk eller en tysk og en norsk studentereksamen ● ●

skolen”, har været både meget lang og meget kort. I flere år har en nordisk skole stået meget højt på ønskesedlen blandt den tyske hovedstads skandinaver. Der findes allerede en række statslige Europaskoler i Berlin, som bl.a. henvender sig til de engelsk- eller fransktalende i byen, til grækerne, italienerne og portugiserne; men altså ingen anerkendt skandinavisk skole. Der har været gjort forsøg på at få gjort den svenske skole, en privatskole, som ejes og drives af den svenske kirke, til en nordisk skole. Men denne skole går kun til 6. klasse.

Det er lidt over to år siden, at de første ideer til en ny nordisk skole blev formuleret. En gruppe forældre – tyskere, danskere, svenskere og nordmænd – der alle havde børn i byens svenske skole, tog kontakt til skolemyndighederne i Berlin. Egentlig ønskede forældrene at starte en

skole, der gik fra 7. – 12. klasse, husker Gitte Ertbirk.

“Svaret fra senatet kom hurtigt og var overraskende positivt. Jo, interessen var der. Men vi skulle starte med 1. klasse. Det viste sig ved nærmere eftertanke at være et meget kompetent råd. Dem har vi faktisk fået mange af undervejs.

Samarbejdet med skolesenatet har kørt rigtigt godt – vi har virkelig fået en velvillig vejledning,” forklarer Gitte Ertbirk.

“Der har aldrig været diskussion om vores nordiske fokus”, fortsætter Gitte Ertbirk: – Vi ville bare have de fire sprog. Og selvfølgelig skal børnene her også tale godt

tysk. Hvis vi nu skal være helt ærlige, så er hverken nok danskere, svenskere eller nordmænd i Berlin, til at de kan åbne en skole alene. Derfor er samarbejdet helt nødvendigt – selv om en fire-sproget skole ikke er nogen lille opgave”.

TYSKERNE VIL LÆRE AF NORDEN

“Det er langtfra nogen selvfølge, at Berlins nye forældreinitiativer har så meget held og så megen medvind som denne nordiske skole,” fortæller forfatteren og journalisten Christian Füller til

GRÆNSEN. Füller, der selv har skrevet en række bøger om skolepolitik i Tyskland og nok er en af de bedste kendere af Berlins skolelandskab, fortsætter: “Over hele byen er dusinvis af andre skoler under forberedelse. Men de strander meget ofte – for eksempel på modstand fra skoleforvaltningen eller fra de politiske organer.”

“Alene i bydelen Kreuzberg kender jeg til tre skoleinitiativer, som ikke er kommet ud af starthullerne, fordi det lokale bydelråd, Bezirksverordnetenversammlung, ikke ønsker at støtte skoler, der kan konkurrere med det offentlige skolesystem.”

Alligevel overrasker det ikke Christian Füller, at netop forslaget om en skandinavisk skole er blevet mødt af så megen velvilje: “Chokket fra PISA-undersøgelserne sidder stadig dybt i tyskerne. Derfor er mange begyndt at se til Skandinavien og spørge sig selv, hvad man kan lære af de nordlige naboer. Så et forslag om at starte en skandinavisk skole i Berlin vil selvfølgelig få støtte fra mange sider.”

Samtidig ser det ud, som om en overraskende kulturrevolution er på vej i det berlinske skolelandskab, forklarer Füller: “Efter PISA har Berlin gennemført det såkaldte “turbo-arbitur”, altså sat turbo på undervisningen i gymnasiet. Det reagerer mange elever og forældre på. Fuldkom-

● ● I vores kontakter til de tyske myndigheder har vi kunnet henvise til, at to statslige skoler i Nibøl og Tønder samarbejder hen over den dansk-tyske grænse om en fælles afgangseksamen ● ●

men overraskende er alle de ti mest søgte skoler i Tysklands hovedstad dette år nye "Gemeinschaftsschulen". De gymnasier, som før var byens mest populære, kæmper nu for at lokke eleverne til."

GRÆNSELANDET SOM EKSEMPEL

Det overrasker ikke Gitte Ertbirk, som selv har en tydelig kritik af skolerne i Berlin: "Clara, min mands datter, sad en dag i køkkenet og prøvede at lære hele Goethes "Erlkönig" udenad. Hun skulle ikke forstå det. Hun skulle ikke analysere det. Hun skulle bare kunne det udenad. Nu er jeg skuespiller, men det her var håbløst. Og et par uger senere havde hun glemt det igen."

Skal man tro Gitte Ertbirk, har byens regerende socialdemokrater med åbne arme taget imod ideen om en skandinavisk skole: "Vi har kunnet forklare, at vores model er de nordiske folkeskoler – at det er det, vi vil. Derfor har vi været inviteret til at holde et oplæg for de socialdemokratiske skolepolitikere i byen. Siden da er vi blevet støttet meget".

Et konkret eksempel på denne støtte har været hjælpen med at finde skolen i Mariendorf – og med at få beslutningen hurtigt gennem det politiske system: "I Berlin kan det godt være svært. Skolepolitikere er bange for, at folkeskolerne mister lokale børn. Men den frygt har de ikke haft med vores skole".

Et samarbejde med Grænseforeningen har også givet skolen et skub fremad, fortæller Gitte Ertbirk: "Projektet eksploderede, efter at vi mødtes med Knud-Erik Therkelsen. I vores kontakter til de tyske myndigheder har vi f.eks. kunnet henvise til, at to statslige skoler i Nibøl og Tønder samarbejder hen over den dansk-tyske grænse om en fælles afgangseksamen. Så der behøver vi f.eks. ikke starte fra bunden. Vi ved, det kan lade sig gøre. Skolerne i grænselandet har allerede banet vejen for os". ● ●

● ● Vi skal være vejvisere og være et alternativ til de eksisterende skoler i Berlin. Vi skal vise, at en høj kvalitet sagtens kan forenes med en glæde ved at lære og undervise. Og vi skal, langt mere end de tyske skoler, satse på, at det sker i fællesskabets ånd ● ●

Foto: Christian T. Jørgensen

SAGNOMSPUNDEN VIKINGEKO

Hedeby kan umuligt have været den eneste betydende bebyggelse ved Slien, tænkte arkæologistuderende Andres Dobat i 1999. Hans ihærdighed betyder, at vi i dag har et troværdigt bud på, hvor den sagnomspundne vikingekongsgård Sliasthorp ligger, og hvor den krigeriske kong Godfred holdt til.

Af Niels Ole Krogh, BorderPress

GRÆNSEN møder adjunkt, Ph.d., Andres Siegfried Dobat på Aarhus Universitets afdeling for forhistorie på Moesgaard Museum uden for Aarhus.

Seks kvadratmeter kontor. En bunke bilag ligger på tastaturet, for "sekretærrerne er desværre afskaffet". Fuldskæg. Det mørke hår stritter planlagt. Bare tæer i røde badesandaler.

Men det er i feltfodtøj, stråhat og med metaldetektor, at den 36-årige arkæolog har gjort spektakulære opdagelser ved Slien i mere end et årti.

Også denne sommer har Andres Dobat stået i spidsen for udgravninger i Fysing ved Slesvig. Gennembruddet kom så langt tilbage som i 2003, da han med metaldetektoren fandt et tungt guldarmbånd. Det hidtil mest værdifulde fund på stedet. Status i dag er, at Dobat-teamet har afsløret op mod 200 små bygninger, såkaldte grubehuse, og et 30 meter langt og ni meter bredt langhus, der med en vis sandsynlighed er en kongeborg og i hvert fald sæde for en herremand.

NORSK INDSPARK

"Faktisk var det ikke min tese, at det, vi har fundet, er en kongsgård. Frankerne omtaler i 804 i de ældste skriftlige kilder, vi har om Danmark, et Sliasthorp. Det er den norske professor Dagfinn Skre, Universitetet i Oslo, der har henvist til,

at den struktur, vi har fundet ved Slien, også kendes andre steder i Skandinavien – blandt andet i Birka ved Stockholm og Kaupang i Norge," siger Andres Dobat.

Er der tale om det sagnomspundne Sliasthorp og måske endda borgen, hvor krigeriske kong Godfred holdt til, er det sensationelt. Sliasthorp er tidligere ofte blev sat i forbindelse med Hedeby, men da der hidtil ikke er fundet noget, der bekræftede stedets eksistens, tvivlede mange fagfolk. Adskillige glasperler, fragmenter af drikkeglas, mønter og smykker har reduceret antallet af tvivlere. Stedet har beviseligt været hjemsted for en magtfuld og rig elite.

DISKUSSION BLANDT KOLLEGER

"Jeg diskuterer på livet løs med mine kolleger. Hidtil har ingen formået at skyde teorien ned, men jeg er ingen maniac, der tror, at jeg har fundet Atlantis og nu griber til alt, der kan bekræfte teorien. Da tiden før 800 er uden skriftlige kilder, vil kun møjsommelige, fremtidige undersøgelser måske kunne give svar på spørgsmålet, om vi har med Godfreds kongsgård at gøre," siger Andres Dobat,

Udgravningerne har vakt international opsigt. En række danske og tyske medier har været på stedet. Sågar National Geographic berettede i juni i år om "den måske tidligste, kendte vikingebeboelse".

Og Andres Dobat forventer offentliggørelse i et af de anerkendte internationale tidsskrifter om arkæologi senere i år. Det pynter ikke kun på CV'et, men vil med sikkerhed hente andre vikingeeksperter med ind i diskussionen og kaste nyt lys over Hedeby, Fysing og de mange spor, vikingerne efterlod sig i datidens europæiske landskab.

VELVALGT LOKALITET

"Den elitære residens havde givetvis stor militær betydning. Søvejene var altafgørende for vikingerne. Stedet er udvalgt strategisk velovervejnet ved Fysing Å og med udsigt ud over Slien til Hedeby. Herfra har der været overblik over trafikken på Slien. I det umiddelbare nabolag finder vi andre vigtige udkigsposter såsom Rejs-holm og Paløre. Det hele har været forbundet med fæstningsværkerne i Slien, der igen er en del af det kolossale voldanlæg Danevirke," forklarer Andres Dobat, der har samarbejdet med kollegerne på Archäologische Landesmuseum Schloss Gottorf, Archäologisches Landesamt og det sydslesvigske Danevirke Museum.

Til de mange fund, metaldetektorer og andre redskaber har bragt for en dag, hører et dusin pilespidser, mønter, brocher, bæltespænder, økse og partisansøm.

"Partisansøm kendes ellers først kun fra 1100-tallet. Det og en ofret økse bekræf-

NGSGÅRD

FUNDET VED SLIEN

Andres Dobat har også denne sommer haft travlt med at fortælle medier i ind- og udland om de spektakulære fund i Fysing. Resultaterne offentliggøres snart i et internationalt fagblad for arkæologer. Det vil givetvis udløse nye diskussioner.

ter vores tese om, at stedet har haft en militær, politisk og religiøs betydning. Tingene stammer fra Danmark, fra Mellemøsten og en række europæiske lande og er alle fundet på et 6-7 hektar afgrænset område. I alt har vi 500 metalfund, som kan dateres til tiden fra ca. 700 til år 1000,” siger Andres Dobat.

KVALIFICERET GÆTVÆRK

Han understreger, at Godfreds tilknytning til det formodede Sliasthorp alt sammen er gætværk:

“Men det er kvalificeret gætværk. Vi er i en tid uden skriftlige kilder, men mangfoldigheden af fund giver tydelige fingerpeg.”

“Arkæologi er kontrolleret ødelæggelse af fortiden. Men nu er den dokumenteret ved Fysing,” fastslår Andres Dobat og sender en venlig tanke til Carlsberg Fondet, der hidtil har finansieret udgravningerne, og som måske lægger fond til nok et tre-årigt livtag.

Andres Dobat er overbevist om, at der ligger mange nye svar under mulden ved Slien, for trods de mange års arbejde er kun en tiendedel af lokaliteten endevendt.

Den elitære bebyggelse er strategisk placeret med udsigt over Slien og til Hedeby på den anden side. Slien kunne nås på et par minutter via Fysing Å.

ARKÆOLOGIENS SOFISTIKEREDE METODER

Uden metaldetektoren havde Andres Dobat og hans team af arkæologer og studerende aldrig fundet frem til kongsgården ved Fysing. Undersøgelserne har ikke kun lagt en række nye brikker til forståelse af de skandinaviske vikingesamfund, det har også betydet et nybrud inden for paletten af arkæologiske redskaber i Slesvig-Holsten. Her har metaldetektoren været forbudt. Det var ikke mindst Andres Dobats vedholdende insistens på, at redskabet kan være til stor nytte, der omsider fik myndighederne til at give sig.

KEDELIG BAGGRUND

“Baggrunden for modstanden er jo den kedelige, at mange fortidsminder i England og ikke mindst i Syd- og Østeuropa er blevet raseret og ødelagt med det ene formål at omsætte det fundne i penge. Set i et dansk perspektiv er historien dog en hel anden, for i Danmark har et tæt samarbejde mellem små lokale museer, landmænd, myndigheder og amatørarkæologer ført til, at vi i dag har et meget mere nuanceret billede af forhistorien, end vi ville have haft uden metaldetektorens medvirken,” siger Andres Dobat.

Han tilføjer, at dusører for danefæ, der stiger i takt med, hvor præcist koordinaterne for fundene er, også har hjulpet med kortlægningen af Danmarks historie.

DANSK OG TYSK VIDEN

Andres Dobat har også med gode kollegers hjælp været i stand til at forbinde dansk og tysk viden om arkæologiske metoder. Danskerne er gode til at tage luftfotos og afsløre spor i landskabet med dem. Der, hvor pælefundamentet har stå-

et, er jorden mere frugtbar, så i den tørre sommer 2006 satte henholdsvis frodige og indtørrede kornstrå tydelige omrids af bebyggelserne. Tyskerne har perfektioneret geomonitoring. Metoden afslører, hvilke magnetfelter der er på og under markoverfladen, og giver dermed fingerpeg om, hvad der befinder sig i jorden.

● ●

Du kan læse mere om Fysing på Facebook, hvor der findes en gruppe “Füsing – the Viking site”. Her er der masser af fotos og dybdelink til gode artikler.

ANDRES DOBAT

- 36 år, ugift, født og opvokset i Harreslev ved Flensborg.
- Studentereksamen fra Waldorfschule (Rudolph Steiner) i Flensborg 1997.
- Søgte herefter ind på drømmestudiet arkæologi. Udlandsophold i Danmark. Magister i arkæologi fra Christian-Albrechts-Universität i Kiel.
- Herefter ansat ved museet i Haderslev, “fordi jeg savnede den anderledes tone blandt folk i Danmark”.
- Ph.d. gennem afhandlingen “Hedeby/Slesvig – en urbaniseringsproces og dens kontekst. Studier af socio-politiske strukturer i den tidlige middelalder Sydsandinavien (ca. 700-1000).”

DET HANDLER IKKE OM LYKKE, MEN OM VÆRDIGHED

Individer kan leve uden mening, men det kan et samfund i det lange løb ikke, siger den engelske overrabbiner Jonathan Sacks, der er en markant person i den engelske debat om, hvordan man skaber sammenhæng, fællesskab og livskraft i et moderne, flerkulturelt samfund. GRÆNSEN har besøgt ham.

Af Lene Andersen

Er man optaget af demokratiet og dets fremtid, så er en overrabbiner måske ikke lige den første, man tænker på at konsultere. Men Storbritanniens Chief Rabbi Sir Jonathan Sacks er ikke blot filosof og teolog, han er også en samvittighedsfuld og engageret demokrat. Personligt vil jeg

ikke tøve med at kalde ham en af Europas vigtigste politiske tænkere og en modig moralsk stemme.

SAMFUNDSPAGTEN

To af de ting, der går igen i Sacks' tænkning, er menneskets værdighed, og at

vi er nødt til at have en samfundspagt. Uden brug af religiøse argumenter eller udtalelser om, at mennesket er "helligt" i religiøs forstand, insisterer Sacks på nødvendigheden af, at vi har en etik, et fællesskab og en stat, der respekterer og beskytter det enkelte menneske. På samfundsplan er Sacks' gennemgående tanke, ►

at kontrakter mellem stat og borgere – eller borgerne imellem – ikke er nok, der må også være en moralsk forpligtelse. Et fungerende samfund har en fælles fortælling og et fælles mål, og borgerne har en pagt med hinanden om, at “vi gør det her sammen!”.

● ● Vores samfund, vores civilsamfund og vores nationalstat, er ved at atomiseres i parallelsamfund, hvor folk kun omgås dem, der ligner dem selv ● ●

Men hvordan skaber man dét? Det er jeg taget til London for at finde ud af, og det viser sig, at den fælles britiske fortælling næsten lige har været i fjernsynet:

“Det fantastiske var, at da Olympiaden var der, så var fortællingen der også! Åbningsceremonien,” siger Jonathan Sacks.

Vi er dårligt nok kommet i gang med interviewet, før Sacks passioneret er i gang med sommerens Olympiske Lege. *Isles of Wonder* hed åbningsceremonien; “underfulde øer”.

“For det første elskede alle det. Åbningsceremonien fortalte ganske enkelt historien om, hvad Storbritannien er på en meget off beat måde, som ingen havde forventet. Dronningen spillede endda med – hendes første rolle som skuespiller! Så vi har bevist, at man godt kan skabe en national fortælling på en meget enkel måde. Samtidig gjorde det faktum, at der var 70.000 frivillige, det til en fantastisk fejring af medborgerskab,” forklarer Jonathan Sacks.

FÆLLESSKABET

Mit første spørgsmål er altså delvist besvaret, men hvordan opretholder man

så følelsen af et britisk fællesskab? De Olympiske Lege varer jo ikke evigt?

Her bliver overrabbieren mig svar skyldig, og hans “I don’t know” lyder en smule frustreret. Og dog, for Sacks har faktisk et bud, nemlig den britiske mindesøndag, der har været højtidelig-

holdt hvert år i november siden afslutningen af Første Verdenskrig i 1918:

“Mit eget forslag er Remembrance Sunday. Remembrance Sunday er en veletableret højtidelighed med en koncert i Royal Albert Hall lørdag aften og en ceremoni søndag, hvor dronnin-

gen er der, premierministeren er der, de religiøse ledere er der – alle er der. Den mest minimalistiske måde at gøre det på ville være, at man delte dagen i to, så formiddagen kom til at handle om krigene og fortiden, og eftermiddagen handlede om fred og fremtiden. Og hjertet i det hele skulle være en ceremoni, hvor én generation gav en flamme videre til den næste.”

Det viser sig, at Sacks faktisk har foreslået det til daværende premierminister Gordon Brown, der ikke blot var meget optaget af idéen, men også forsøgte at trække i trådene diverse steder. Og alligevel blev det ikke til noget. Det ville ellers have været en oplagt måde at samle nye og gamle briter omkring det nationale fællesskab.

SAMFUNDET – ET LANDSTED, ET HOTEL, ET HJEM

En af de ting, der bekymrer Sacks – og som også bekymrede Brown – er, at vores samfund, vores civilsamfund og vores nationalstat, er ved at atomiseres i parallelsamfund, hvor folk kun omgås dem, der ligner dem selv. Men hvis multikulturalismen ikke virker, hvad stiller vi så op?

Det har Sacks skrevet om i bogen *The Home We Build Together – Recreating Society*, hvor han beskriver samfundet som henholdsvis et landsted, et hotel og et hjem, vi bygger sammen.

Landstedet er karakteriseret ved, at ejerne har inviteret nogle gæster til at overnatte: værterne er flinke, og gæsterne bliver behandlet godt. Men de har ingen indflydelse og intet medansvar, og det ligger i luften, at før eller siden skal gæsterne rejse hjem igen.

For hotellet gælder, at forholdet mellem ejere, medarbejdere og gæster udelukkende er kontraktligt reguleret. Ingen af dem, der bor eller arbejder der, ejer stedet eller føler nogen form for loyalitet over for det, og ejerne er et andet sted og viser sig aldrig. De enkelte gæster og persona-

● ● Et fælles hjem er et sted, man ikke blot bygger sammen, men som man også vedligeholder sammen og føler et fælles ansvar for, og hvor man er moralsk forpligtet på hinanden ● ●

let passer kun på bygninger og møbler, fordi det er for dyrt at lade være – og der er heller ingen, der føler nogen form for loyalitet over for hinanden. Det er bogens klare pointe, at intet samfund overlever som landsted eller hotel i længden.

“Min konklusion er: Vi må tage udgangspunkt der, hvor vi befinder os nu, se tilbage og så se fremad! Vi befinder os i et hotel, og når jeg ser tilbage, ser jeg et landsted, men foran os ser jeg det hjem, som vi må bygge sammen,” siger Jonathan Sacks.

Et fælles hjem er et sted, man ikke blot bygger sammen, men som man også vedligeholder sammen og føler et fælles ansvar for, og hvor man er moralsk forpligtet på hinanden.

“Og det var præcis den stemning, jeg oplevede ved åbningsceremonien til de Olympiske Lege: Alle grupper i Storbritannien havde deres eget store øjeblik, for alle bidrager. Lige pludselig var der det hjem, som vi bygger sammen,” lyder det fra Sacks.

VÆRDIGHEDEN

Men det er jo ikke lige meget, hvilket hjem vi bygger sammen. En anden af Sacks' bøger hedder *The Dignity of Difference* – Værdigheden i at være forskellige. Mens Sacks i sine bøger vender og drejer værdigheden gang på gang, så er værdigheden og beretningerne om menneskelig værdighed ikke just det, vi taler mest om i vores samfund. Ligger der nogle muligheder og venter på os her?

“Det vil jeg sige, jo. David Cameron fokuserede på denne her idé med lykke; happiness. Men hvis jeg skal være helt ærlig, så tror jeg, at det, det handler om, er værdighed. Lykke er i sidste ende et spørgsmål om at have følelsen af et meningsfuldt liv. Af en eller anden grund har vi ikke forstået, at værdighed kommer fra, hvad man giver. Hele vores kommercialiserede etik fokuserer på det modsatte, og derfor bliver vi ikke lykkeligere, selvom vi bliver rigere. Så ja, hvis vi skal have en fælles fortælling, så ville jeg også lede efter en post-forbrugerisme etik: Hvordan skaber vi et samfund med lige værdighed, og hvor alle har adgang til værdighed og betingelserne for værdighed?”

Jonathan Sacks' seneste bog hedder *The Great Partnership – God, Science and the Search for Meaning*. Her tager Sacks

udgangspunkt i den seneste hjerneforskning og argumenterer for, at vi som mennesker og samfund har brug for både videnskab og religion i en eller anden form, for at verden skal give mening. Eller som han siger i bogen: “Individer kan leve uden mening, men samfund, i det lange løb, kan ikke”. ● ●

Lene Andersen er forlagsredaktør, forfatter og debattør. Læs mere på www.andersenske.dk.

SIR JONATHAN SACKS:

- Født 1948, ortodoks overrabbiner for Commonwealth-landene siden september 1991.
- Læste filosofi ved Gonville og Caius College, Cambridge, fortsatte studierne ved New College, Oxford og King's College London, og blev Ph.D. i 1981. Ordineret rabbiner fra Jews' College og Yeshiva Etz Chaim.
- Har været gæsteprofessor ved flere universiteter i England, USA og Israel og er p.t. gæsteprofessor i teologi ved King's College i London.
- Blev slået til ridder af Dronning Elizabeth i 2005 og fik sit sæde i House of Lords i 2009.
- Har skrevet 24 bøger og er en flittig kommentator i britiske medier, ikke mindst i BBC, hvor han hvert år op til det jødiske nytår sender en nytårshilsen.
- Sacks er gift, har tre børn og seks børnebørn

Af Ole Vind

DEN POLITISKE GRUNDTVIG

Digteren, historikeren, præsten og skolemanden N. F. S. Grundtvig var også politiker og politisk tænkner. Livet igennem fulgte han tidens begivenheder, "fra grev Mirabeau tog ordet, til grev Bismarck slog i bordet". Ofte havde han den politiske kikkert for øjet. Ny bog sætter fokus på Grundtvig som politiker.

Grundtvig blev i 1848 medlem af den grundlovgivende Rigsforsamling og i 1849 af den første danske Rigsdag, og så sent som i 1866 lod han sig igen vælge til Rigsdagen for at blande sig i debatten om en grundlovsændring.

Grundtvigs rolle som politiker har aldrig været overset, men dog sjældent nøjere behandlet. Nu er han så kommet med i en serie om 'statskundskabens klassikere', der også omfatter så forskellige tænkere som Marx, Habermas, Foucault, Carl Schmitt og Hannah Arendt. Professor Ove Korsgaard har løst opgaven på de få sider, der har været til rådighed, da en tredjedel af de 114 sider er afsat til originaltekster af Grundtvig.

Disse tekster er hentet fra Grundtvigs samtidshistoriske foredrag fra 1838, Mands Minde, og fra politiske taler efter 1848. Her findes jo hovedkilder til den politiske Grundtvig, hvis tænkning Korsgaard klart og forståeligt sammenfatter i nogle korte afsnit kredsende om centrale begreber som folk, nation, frihed, nationalstat og forfatning.

Korsgaard lægger hovedvægten dels på Grundtvigs betydning for skabelsen af den moderne nationalstat, bygget på befolkningens fælles nationale identitet – på grundtvigsk det 'folkelige fællesskab'. Dels på hans frihedsbegreb – det mest originale i politisk sammenhæng – som rækker fra religionsfrihed og ytringsfrihed til næringsfrihed og alle borgerlige

friheder. Økonomisk var Grundtvig liberalist efter engelsk inspiration, afvisende enhver form for statslig forsørgelsespligt.

Hvor den danske nationalstat jo for længst er etableret, så er Grundtvigs radikale frihedssyn stadig en udfordring – jf. debatten om Muhammedtegninger og -film. Grundtvigs "Frihed for Loke såvel som for Thor" er ikke så let at håndtere i praksis. Som Korsgaard skriver, så er Loke også kappestridens gud.

Oplysende er det, når Korsgaard inddrager moderne begreber fra statskundskab som 'nationbuilding', 'konstitutionalisme' og 'common law'. Oplysende er det også at mindes om, at Grundtvigs tanker i dag er så 'rummelige', at de er taget til indtægt fra hele det politiske spektrum: fra en højrefløjs 'Danmark for danskerne' over Anders Fogh Rasmussen og Svend Auken til en venstrefløjs 'hvor få har for meget og færre for lidt'.

Disse aktualiseringer af Grundtvig bliver dog let til udvanding og banalisering. At der er nok så skarpe og politisk ukorrekte kanter hos Grundtvig strejfes da også ganske kort i bogen. Det gælder Grundtvigs principielle afvisning af demokratiet som flertalsstyre – han stemte ikke for Grundloven i 1849 – og vigtigere i dag: spørgsmålet om Grundtvigs 'nationalisme' og nedvurdering af andre folk og racer.

Korsgaard går som katten om den varme grød: "ind imellem ubærligt", hedder

det om de høje tanker om alt dansk, ligesom der er tale om "enkelte etnocentriske afvigelser". Om Grundtvigs frakendelse af Goldschmidts ret til at blande sig i debatten om Holstens stilling, idet han som jøde kun var 'gæst i Danmark', hedder det blot, at det var en "underlødige kritik af Goldschmidt".

At betegne Grundtvig som en af statskundskabens klassikere kan synes lidt vovet. Hvis bogen ikke umiddelbart overbeviser herom, så skyldes det ikke Korsgaard men Grundtvig. Hans politiske tænkning indgår i en omfattende historiefilosofisk sammenhæng og er derfor vanskelig at anskue isoleret.

Det formindsker dog ikke Grundtvigs betydning for Danmark, at han ikke var politologisk teoretiker, men først og fremmest den beændede fortolker af forfædrenes liv og bedrifter. Korsgaards lille bog indgår nu i den 'kæde af kærminder', der gennem tiden er flettet om hans navn til nytte for videre fortolkning og forståelse. ● ●

Ove Korsgaard: N. F. S. Grundtvig. I serien "Statskundskabens klassikere". DJØF Forlag. 114 sider. 178 kr. vejl.

Ole Vind, dr. phil. og lærer på Grundtvigs Højskole i Hillerød.

EN BESØGSVEN TIL DAGLIGE BESØG I SYDSLESVIG

Grænsen.dk giver dig hver dag nye historier fra grænselandet

Aldrig har det været nemmere at følge med i, hvad der foregår i grænselandet. Med videoklip og artikler fortæller Grænsen.dk daglige nyheder fra Sydslesvig og holder dig orienteret om alt, hvad der rører sig på Grænseforeningens arbejdsmark. Klik ind, læs og deltag i debatten.

Af Rasmus Vangshardt og Erik Lindsø

Søskendereglen i de danske skoler har sat sydslesvigske sind i kog. SSW er blevet en markør i nordeuropæisk politik. Nordisk litteraturfest i Flensborg nedbryder grænser. Taler på dansk i EU er næsten udryddet. Modersmålsundervisning er en styrke. Vi markerer nederlaget i 1864, men er ligeglade med tabet af Norge i 1814.

Sådan lyder overskrifterne på en håndfuld ud af flere hundrede historier, du allerede kan læse på Grænsen.dk.

Eller klik ind og se filmen om, hvordan man laver Birnen, Bohnen und Speck, når vi afprøver opskrifterne i ny bog om det sønderjyske køkken. Eller læs om knepkager og stribetærte. Grænsen.dk har i

film, tekster og opskrifter samlet alt, hvad der er værd at vide om det sønderjyske. Eller mød forfatteren Jens Rosendal og hør Sønderjysk Pige kor synge hans sange.

GRÆNSEN.DK ER ALT DET, DU ER GÅET GLIP AF

GRÆNSEN, som du sidder med i hænderne, har fået en digital legekammerat, som står parat til at tage dig med på daglige besøg i grænselandet.

Med Grænsen.dk har det aldrig været lettere at følge med i, hvad der sker i grænselandet, i Sydslesvig, blandt det danske mindretal og i det sønderjyske Danmark. Grænsen.dk samler alle de vigtigste og mest interessante nyheder

fra både landsdækkende og regionale medier.

Grænsen.dk er altid til stede, når de store og små spørgsmål diskuteres i Sydslesvig. Med Grænsen.dk har du fået et nyhedsmedie, der tør tage de svære diskussioner, og som fortæller de dugfriske nyheder fra Sydslesvig.

EN FRI OG ÅBEN DEBAT

Alle artikler og film kan kommenteres. Grænsen.dk er et forum for frie ord. Vi vil have dig op af stolen og ud af busken og frit fra leveren have din mening bredt ud.

WWW.GRÆNSEN.DK

Af Anette Jensen

“Fantastiske rammer – og sikken et fremmøde,” konstaterer norske Herbjørg Wassmo. “Ja, og sikken lydhørhed,” bemærker svenske Susanna Alakoski. De to forfattere deltager ved åbningen den 18. september af den nordiske festival Litteraturfest.nu på Sønderborg Slot. 200 læseglade sønderjyder er mødt frem.

Wassmo har med sin Dina-trilogi forlængst slået sit navn fast som en af de mest læste forfattere i Norden. Susanna Alakoski blev meget kendt gennem sin delvist selvbiografiske roman “Svinestierne”, som skildrer en opvækst i et misbrugsmiljø.

Sproget er uden tvivl en udfordring, Herbjørg Wassmo taler udpræget nordnorsk, og Susanna Alakoski er fra Skåne,

DER LITTERATURF

Det kulturelle landkort er et godt sted at markere sig, når en udkant vil gøre sig gældende. For tredje gang blev der i september afholdt nordisk litteraturfestival i grænselandet.

hvilket tydeligt høres. Men de to kvinder er trænede i at fange publikum og tale, så det er forståeligt. Lydhørheden blandt publikum er til at tage og føle på.

Riddersalen på Sønderborg Slot danner denne aften rammen om noget af det bedste, nordisk litteratur kan byde på.

Litteraturfest.nu gennemførtes fra 16. til 22. september for tredje gang. 12 forfattere turnerede i hele grænselandet og læste på både dansk og tysk. Der var 25 arrangementer i alt i festivalugen og et publikum på omtrent 2.200.

Benny Engelbrecht, MF og formand for Sydslesvigudvalget, og Stephan Kleinschmidt, formand for kulturudvalget i Sønderborg, bragte hilsner ved festivalens åbning på Sønderborg Slot. De pointerede begge vigtigheden af det fortsatte grænseoverskridende kultursamarbejde, som Litteraturfest.nu er et udtryk for.

DEN TABENDE KULTURHOVEDSTAD FORTSÆTTER

Festivalen var del af projektet med at gøre Sønderborg til Europæisk Kulturhovedstad 2017.

Det er imponerende, hvad dette initiativ har skabt af kreative projekter i hele regionen, og der spores blandt kulturak-

tører en stor vilje til at fortsætte og sætte ekstra fart på de allerede planlagte projekter, måske netop provokeret af, at juryen valgte Aarhus som kulturhovedstad fremfor Sønderborg. Aarhus var det velkendte, det sikre, hvorimod Sønderborg var det mere utraditionelle, men fornyende med hele regionen som løftestang.

Det havde været et fantastisk tilskud til vores region, hvis Sønderborg sammen med grænseregionen var blevet Kulturhovedstad, men vi fortsætter ufortrødent. Det er en tydelig holdning hos både politikere og kulturaktører.

LITTERATUR KAN MARKEDSFØRE EN EGN

Litteraturfest.nu er et af de projekter, som fortsætter. En festival af den karakter i vores landsdel er med til at sætte området på landkortet. Kultur trækker folk til og er med til at løfte regionen. Jo mere kultur, jo større chance er der for, at også unge får øje på mulighederne i vores landsdel.

En festival med kendte nordiske navne trækker folk til området, bl.a. blev jeg forud for festivalen ringet op af en læsekreds fra København: “Vi kalder os “De noble damer”, vi læser nemlig nobelprislitteratur, men vi læser også andre prismodtagere, og vi er vilde med Kjartan Fløgstad,” lød det fra en ivrig stemme i telefonen. De fem noble damer kom til Flensborg ved afslutningsarrangementet

ESTES HEN OVER GRÆNSEN

på Flensborg Bibliotek for bl.a. at høre norske Kjartan Fløgstad, svenske Majgull Axelsson og danske Ida Jessen. Fløgstad er aktuell med "Den yderste grænse", hvor dele af handlingen bl.a. foregår i Flensborg og Slesvig-Holsten.

Folk kommer rejsende fra København

● ● **Når den yngre generation tænkes ind i festivalen, er det med ønsket om at stimulere dem til at skrive. Litteraturfest.nu vil være med til at fremme yngre forfatterstemmer i regionen ● ●**

for at deltage i festivalen. Denne pointe bringes ind i næste års festival, hvor der tilbydes en samlet pakke i Flensborg i afslutningsweekenden, hvor folk kan besøge byen, overnatte og få en kulturoplevelse, som inspirerer til efterårets og vinterens læsning.

UNGE MED SKRIVEKLØE

På festivalen var også den yngre generation tænkt ind. I samarbejde med Center for Undervisning i Aabenraa blev unge fra 7.-10. klasse i hele regionen tilbudt at deltage i et skriveværksted. 21 blev

udvalgt, 10 danske og 11 tyske elever, som blev undervist to lørdage af den danske forfatter Cecilie Eken og den tyske forfatter Jan Christophersen. De 21 elever har hver skrevet en novelle over temaet "Plan B". Det blev en novellesamling af vidt forskellige tekster, fortællinger om store

og små følelser, hverdagsagtige og usædvanlige hændelser, som blev præsenteret ved festivalens afslutning i Flensborg.

Næste år tilbydes de unge et kursus i poetry slam, en slags poesikonkurrence, hvor de får mulighed for selv at forfatte tekster og præsentere dem for et publikum.

Når den yngre

generation tænkes ind i festivalen, er det med ønsket om at stimulere dem til at skrive. Litteraturfest.nu vil være med til at fremme yngre forfatterstemmer i regionen.

NORDISK INTERESSE I TYSKLAND

Der er i disse år en udpræget interesse blandt dele af den tyske befolkning for nordisk kultur. Nordiske forfattere oversættes i stor stil til tysk. Litteraturfest.nu er en væsentlig affyringsrampe til at gøre danske og nordiske forfattere kendte i Tyskland og videre ud i Europa.

Litteraturfest.nu har for landsdelen adskillige positive følgevirkninger: Nordiske forfattere får flere læsere og et publikum mod syd – mod Europa. Festivalen er også med til at sætte kulturel fokus på landsdelen og gøre den mere attraktiv. ● ●

DELTAGERE I

LITTERATURFEST.NU 2012

- Herbjørg Wasmo og Kjartan Fløgstad (Norge)
- Susanna Alakoski og Majgull Axelsson (Sverige)
- Leena Lander (Finland)
- Ida Jessen og Pia Juul (Danmark)
- Karin Johannsen-Bojsen, Finn Egeris og Tine Enger (Sydslesvig)
- Kristof Magnusson og Andreas Maier (Tyskland).

Festivaladresse:

www.litteraturfest.nu

Litteraturfest.nu afholdes igen 16.-22. september 2013.

Anette Jensen er leder af Nordisk Informationskontor i Flensborg og initiativtager til Litteraturfest.nu

BØGER Af Erik Lindsø

HENGEMTE SØNDERJYSKE SKÆBNER FUNDET FREM

Ved Genforeningen i 1920 blev omkring 200.000 danske sønderjyder indlemmet i det danske kongerige. De fleste sønderjyder oplevede det som at komme hjem efter mange års fremmedherredømme.

En mindre del af sønderjyderne blev efter Genforeningen dekoreret med en orden af Christian X og indleverede i den anledning deres levnedbeskrivelser til Ordenskapitlet. Det er en hidtil overset national- og kulturhistorisk skat, som hermed drages ud af glemslen i Knud J.V. Jespersens bog "Vejen hjem. Sønderjyske skæbner 1864 - 1920", hvor vi præsenteres for 60 af disse levnedbeskrivelser.

Veteraner fra krigen 1864 og dansksindede sønderjyder kommer til orde gennem deres egne beretninger og tegner et levende billede af selve krigsbegivenhederne, således som de oplevedes af de menige soldater. Vi møder veteraner, som deltog på 1864-krigens forskellige skuepladser. Adskillige kom også senere til at gøre tysk krigstjeneste under den fransk-tyske krig 1870-71 og i 1. Verdenskrig, og enkelte blev krigsfanger i Tyskland eller Frankrig. Men vi hører også om redaktører og journalister fra de dansksindede aviser, som dagligt havde kvaler med den preussiske censur; om præster, som øvede deres gerning blandt slesvigske krigsfanger i Rusland, Frankrig og England under 1. Verdenskrig og medvirkede til at bringe dem hjem ved krigens afslutning.

Med Knud J.V. Jespersens fortrinlige bog fremstår begivenhederne i Sønderjylland 1864-1920 som et stykke lyslevende dansk historie.

Knud J.V. Jespersen: "Vejen hjem. Sønderjyske skæbner 1864 - 1920". Gads Forlag. 320 sider, illustreret. 299 kr.

NÅR BREVE ER DET STÆRKESTE

"Forfærdeligt bombardement med svært skyts. Granaterne slår ned rundt om. Mange, mange døde og sårede ... jeg vidste slet ikke, hvor jeg skulle gøre af mig selv. En vældig granat slog ned i et hus et halvt hundrede meter længere oppe og løftede det meste af taget en halv snes meter op i vejret. Da jeg nåede jernbanebroen, tænkte jeg: du må løbe - og hvor jeg løb; og granaterne slog ned til højre og venstre."

Sådan skriver Kresten Andresen i et brev til sine forældre den 28. november 1915. Kresten Andresen var en af de omkring 26.000 danske soldater, som gjorde tjeneste i den tyske hær under 1. Verdenskrig. Fra 1914 førte han dagbog og skrev utrolig mange breve hjem til familie og venner, indtil han i 1916 blev meldt savnet ved Somme. Hans mor håbede flere år efter krigen stadig på, at sønnen var i live, men Kresten Andresen vendte aldrig tilbage og blev aldrig fundet. Han blev 26 år.

Kresten Andresen blev student i 1911 og læste derefter filosofi i København, indtil han i 1914 blev indkaldt og gjorde tjeneste ved Regiment 86 på Vestfronten.

"Krestens breve og dagbøger" er nu udgivet for første gang siden 1919 i en mere samlet form. Hertil kommer en lang række helt nye og hidtil ukendte breve, som dukkede op for nylig i en gammel kommode på en gård i Sønderjylland.

Krestens breve er den vigtigste samling soldaterbreve fra verdenskrigen, vi kender her til lands - og ved læsningen det nærmeste, vi kommer Erich Maria Remarques berømte roman "Intet nyt fra Vestfronten".

Claus Bundgård Christensen har redigeret bogen og skrevet forord. Det kan anbefales at supplere med hans bog "Danskere på Vestfronten 1914-1918".

"Krestens breve og dagbøger. En dansker på vestfronten i Første Verdenskrig". Gyldendal. 362 sider. 299 kr. (vejl.)

GODE GUD, SEND MIG HJEM...

Civildbefolkninger er til alle tider flygtet fra krigens rædsler. Da krigen på Østfronten i 1944-45 bevægede sig ind på tysk område, flygtede den tyske civilbefolkning vestpå af frygt for russernes hævn tog.

De første flygtninge kom til Danmark den 11. februar 1945, da skibet Wartheland som det første af en lang række skibe anløb Frihavnen i København med cirka 1.500 sårede, syge og døende tyske soldater til lazaretophold. I tusindvis af tyske begravelser fandt nu sted over hele landet, især omkring de danske havnebyer, som skibene anløb.

I perioden fra februar til befrielsen den 5. maj 1945 døde 4.132 tyske børn, og fra 6. maj til 30. juni døde yderligere 2.408, altså 6.540 dødsfald blandt børn i en periode på blot 4-5 måneder.

Historien om denne skræmmende side af den danske besættelsehistorie fremdrages i bogen "Gode Gud, send mig hjem".

Forfatteren beskriver ved brug af samtidige vidners beretninger vilkårene for de tyske flygtninge, der døde i Nordjylland, og som ligger begravet på Sdr. Kirkegård i Aalborg. Via disse beretninger gives et barsk billede af de omstændigheder, der herskede i efterkrigstidens Danmark, hvor et uhyre stort antal flygtninge strømmede til landet og bad os om hjælp.

Og med den barske kendsgerning i bagagen, at selvom så ufattelig mange flygtninge allerede havde måttet lade livet under den lange rejses begyndelse, så var historien langt fra slut endnu, og mange ville - alle bønner til trods - aldrig nå deres rejses mål og se deres hjemstavn igen.

I alt døde 17.209 flygtninge under deres ophold i Danmark.

Bjarne Wagner Augustenborg: "Gode Gud, send mig hjem. Tyske soldater og flygtninge i Nordjylland 1940-49". Lemuel Books. 240 sider.

THERKELSENS HJØRNE

KALENDER

REGIONAL GLOBALISERING

Da jeg i årene 1979 til 1991 blev far til fire børn, udspandt der sig som hos alle andre forældrepar en levende diskussion om, hvad barnet skulle hedde. Vi forudså en verden, som blev mindre, og hvor engelsk blev det dominerende fællessprog. Derfor valgte vi navne, som havde dansk oprindelse og kun vanskeligt kunne udtales på engelsk i håb om at give børnene en grundlæggende bevidsthed om at høre til i et dansk fællesskab.

Det var en god beslutning.

Der findes tilsyneladende to former for globalisering – nemlig en amerikansk domineret og en europæisk, som er meget forskellige.

Den amerikanske globalisering er præget af en kulturimperialisme, hvor amerikanske værdier anskues som universelle og via satellitter, www og åbne handelsveje formidles til en umættelig omverden. Denne globalisering er fuldstændig domineret af angelsaksisk sprog og kultur og forventningen om, at hele verdens befolkning skal tilægge sig dette. Ligesom der findes en McDonald, en 7-Eleven eller en Coca Cola-automat på alle gadehjørner i USA, må det samme være gældende i resten af verden. Årsagen er naturligvis, at amerikanerne med enestående succes har skabt deres eget stærkt forfatningsloyale og engelsksprogede fællesskab ud af mangfoldigheden af indvandrere. Af mennesker, som havde forladt alt og risikeret alt og nu villigt søgte ind i det amerikanske fællesskab.

Den europæiske globalisering har mangfoldighed som grundværdi. Det kan ikke afvises, at der for 30-40 år siden i Europa var tendenser til sproglig og kulturel harmonisering i EF – med Frankrig i den ideologiske førertrøje.

Men siden 1980'erne har det været tydeligt, at den europæiske globalisering respekterer Europas sproglige og kulturelle mangfoldighed. Europæerne har ikke forladt og risikeret alt. Vi blev hjemme i vores eget sprog og vores egen kultur – og døbte vore børn med navne, som vanskeligt kunne udtales på engelsk.

Ønsker vi så en amerikansk domineret eller en europæisk domineret globalisering?

I Grænseforeningen må vi kæmpe for en europæisk globalisering, som respekterer forskelligheden, herunder naturligvis dansk sprog og kultur. Ikke fordi dansk er bedre end andet, men fordi det er anderledes og fordi det er vores. Men også fordi udvikling og nye ideer først og fremmest udspringer af mødet mellem forskelligheder.

Når talen er om den regionale globalisering i grænselandet, er den også europæisk. Forskelligheden er en præmis, men det skal ikke hindre os i at samarbejde.

Hvordan det gik med børnene med de danske navne, som kun vanskeligt kan udtales på engelsk? Tjah – de følger rundt i den globale virkelighed, hid og did. Men de ved, hvor de kommer fra; de har ikke skiftet navn, og i deres inderste er de stærkt optaget af det danske fællesskabs fremtid.

Knud-Erik Therkelsen

● ● **Udvikling og nye ideer udspringer først og fremmest af mødet mellem forskelligheder** ● ●

OKTOBER 2012

20/10 Møde i "Stalden" i Jystrup for Grænseforeningens lokalforeningsformænd øst for Storebælt

25/10 Sydslesvigudvalget afholder ordinært møde

31/10-2/11: Gymnasielærerkurset "Demokrati og medborgerskab" på Christianslyst

NOVEMBER 2012

1-2/11 Seminar for efterskolelærere og fællesskolelærere på Christianslyst

10/11 SSF's landsmøde i Husum

14-16/11 Kursus for Sydslesvigs Elevambassører i København

15-17/11 Sydslesvigsk delegation besøger Folketinget og København

24/11 Sydslesvigs danske Ungdomsforeninger afholder hovedsendemandsmøde på Christianslyst

27/11 Gymnasielærerkursus på Christiansborg "Demokrati – udvikling eller afvikling"

DECEMBER 2012

1/12 Grænseforeningens bestyrelse afholder møde

JANUAR 2013

25-27/1 Grænseforeningen har en stand på Rejsmessen i Odense

FEBRUAR 2013

22/2 Møde i Grænseforeningens formandskab

22-24/2 Grænseforeningen har en stand på Feriemessen i Herning

23/2 Møde i Grænseforeningens bestyrelse

23/2 Efterskolernes Dag i Sydslesvig (Duborg-Skolen)

KORT NYT

redigeret af Erik Lindsø

DANSKHEDEN TESTET FOR ÅBEN SKÆRM

DR satte for nylig fokus på debatten om, hvad det vil sige at være dansk. En gruppe danskere med forskellig kulturel baggrund flytter ind i det samme hus for at diskutere, hvad danskheden er for dem. Læs mere på Grænsen.dk

Påskefrokost, frikadeller og hygge. For mange danskere er det ord, der er med til at beskrive danskheden. Men en øget indvandring i Danmark betyder, at den traditionelle forståelse for, hvad det vil sige at være dansker, bliver sat på prøve.

Det er for nylig sket i to programmer på DR1 med titlen "Gør Danmark dansk". Her deler tre etniske danskere og tre danske muslimer deres hverdag, og de bor under samme tag i 48 timer. De spiser sammen, og de sover sammen. De har vidt forskellige syn på, hvad det vil sige at være dansker.

For mange er snapsen til påskefrokosten og en øl til midt dagen nemlig en del af det at være dansker. Og det bringer sindene i kog, da en af deltagerne, Zarife Özcan, ikke vil skåle med de andre ved middagsbordet.

Scenen, hvor der skåles, blev debatteret i et efterfølgende debatprogram. Zarife Özcan forklarede: "Om man skåler, synes jeg ikke afgør, om man er dansk eller ej. Det, der tværtimod er dansk, er, at man kan sige fra, og man har sin ret til at sige, hvad man gerne vil og ikke vil. Det synes jeg, er mere dansk".

For Sørine Gottfredsen, der er præst ved Jesuskirken i Valby, begår Zarife Özcan en fejl, når hun ikke vil skåle med de andre:

"Der er jo ikke nogen, der siger til hende 'kan du så komme i gang med at drikke noget alkohol.' Det ville jo virkelig være krænkende. Men man forventer, at hun tager et lille bitte skridt ind i det fællesskab, og det vil være meget omkostningsfrit for hende at sige det ene ord og dermed tilkendegive, 'jeg vil godt være en del af fællesskabet'."

Jurist og erhvervsleder Stine Bosse var uenig i den holdning:

"Hun går jo ikke væk fra fællesskabet. Hun accepterer fuldstændig, at de andre nyder alkohol. Det er jo ligesom deres business. Hvorfor er det så vigtigt, at hun skal sige skål?"

På DR's hjemmeside findes en temaside om "Gør Danmark dansk", hvor mere end 2000 seere har givet deres kommentar til debatten om, hvad danskhed er. Her kan du også se eller gense de to programmer.

Rikke Kjølby.

KULTURMØDEAMBASSADØRERNE NÆRMER SIG 100 DIALOGMØDER I 2012

"Pecha Kucha" er japansk for "snik snak". Men det var for mig at se ikke snik snak, som Grænseforeningens kulturmødeambassadører leverede onsdag den 26. september, hvor vi var blevet booket til et stort Pecha Kucha-arrangement i Vesterbro Kulturhus i København.

Pecha Kucha-konceptet går kort fortalt ud på, at oplægsholderne skal levere et anderledes og inspirerende oplæg, to the point, på 20 gange 20. Det vil sige, de skal inddrage 20 forskellige elementer med en varighed af 20 sekunder.

Denne udfordring tog 16 kulturmødeambassadører på sig, og leverede en spændende medley af små appetitvækkende smagsprøver på de livsfortællinger, de normalt fortæller til dialogmøderne rundt om i landet.

Johanna Jacobsen lagde lidt polemisk ud med at sige, at hun var indvandrer. Nanna Ali fortalte, at hun var født på Rigshospitalet og er 100 % dansk. Men også 100 % palæstinensisk. Tone er grønlander og derfor født med dansk pas, men beretter, at han har måttet rejse flere tusinde kilometer for at studere i Danmark. Dansk-tamilske Suba sluttede af med at fortælle, at hun plejer sit modersmål ved at lytte til tamilsk musik, hvorefter musikken flød ud af højtalerne og ramte de 150 tilskuere i salen.

Pecha Kucha-arrangementet er det 67. dialogarrangement, Grænseforeningens kulturmødeambassadører har afholdt indenfor det sidste år. Alene i november skal de unge afholde 17 dialogmøder, bl.a. på lærerseminarier, på Suhrs, til arrangementer i Grænseforeningens lokalforeninger og på det danske bibliotek i Flensborg.

Maya Bram Sommer.

ET NYT KULD ELEVAMBASSADØRER PÅ VEJ

“Gider du lige lukke døren”.

Laura-Lena er gået i gang med at fortælle sin historie. Hun fortæller om sin overgang fra det tyske til det danske. Hvordan hun først ikke forstod, hvad det betød “at lukke døren”, men at der siden hen har åbnet sig mange døre for hende.

Laura-Lena er en af 50 elevambassadører, der er på et todages ophold på Lille Okseø. De kommer fra A. P. Møller Skolen, Duborg-Skolen og Deutsches Gymnasium für Nordschleswig. Laura-Lena har været med i projektet et år, men mange af deltagerne er helt nye og har endnu deres første besøg på en dansk ungdomsuddannelse til gode. De er på Lille Okseø for at lære hinanden at kende, for at blive klogere på grænselan-

det og ikke mindst for at få styr på, hvad det er for en historie, de skal fortælle om sig selv.

Forskellige lege, fælles madlavning m.m. giver elevambassadørerne mulighed for at komme tættere på hinanden. Det er vigtigt, at de kender hinanden og er trygge ved hinanden, når de skal ud og møde unge i Danmark. Grænselandet og mindretallenes historie er Jørgen Kühl blevet bedt om at sige lidt om. Der bliver lyttet intenst. I løbet af 1½ time får de vigtige informationer, men det kan være svært at holde styr på det hele og huske de mange forskellige årstal. Der er en vis lettelse over, at det ikke er deres opgave at være historielærere, når de kommer ud

Det kan være lige så svært at forstå, at

man selv har en historie, der er interessant for andre at lytte til. “Alle har en historie at fortælle”, er Erik Lindsøs budskab til dem. Han giver dem en række gode råd til, hvordan man fortæller om sit liv og sætter dem til at arbejde med deres historier. Der bliver tænkt, spurgt og givet idéer videre. De fleste er godt på vej, inden de igen bliver sejlet tilbage til fastlandet.

“Da jeg var lille, hadede jeg tysk”, fortæller Tanja. I Askov, hvor hun er vokset op, var der nemlig ingen af de andre børn, der talte tysk derhjemme. Nu går hun på det tyske gymnasium i Aabenraa og har ligesom Laura-Lena fundet ud af, at der er mange kvaliteter ved at være tosproget.

Gunvor Vestergaard.

GRÆNSEFORENINGEN UDBYGGER HØJSKOLEKURSER

Gennem fire år har Grænseforeningen arrangeret et ugekursus på Rødding Højskole. Kurset i september måned i år handlede om Sydslesvig. 109 deltagere betød alt udsolgt. Et hårdt, men inspirerende program med foredrag og tre krævende heldagsture til Sydslesvig. Et af kurssets højdepunkter var mødet med de unge elevambassadører på Duborg-Skolen. Ved den efterfølgende evaluering var der ønske om næste år at møde flere unge fra det danske og det tyske mindretal med mulighed for at diskutere og udveksle

synspunkter. Det vil indgå i planlægningen af næste års Rødding-kursus, som finder sted fra 29. september til 5. oktober 2013.

Grænseforeningen samarbejder også med Bornholms Højskole om et ugekursus i forbindelse med næste års Folkemøde på Bornholm. Kurset foregår i dagene 13. til 19. juni 2013.

Programmer for de to kurser meldes ud i løbet af efteråret.

Knud-Erik Therkelsen.

LOKALFORENINGER

LANDSINDSAMLING TIL FORDEL FOR DYBBØL MØLLE

Dybbøl Mølles stadige kamp mod forfald har fået Grænseforeningen til at lancere en landsindsamling, der skal sikre det nationale symbols vedligeholdelse.

Grænseforeningens lokalforeninger har indtil nu bidraget med 26.000 kr. 100 personer har lavet en aftale om betaling af et fast månedligt beløb.

VIL DU STØTTE VEDLIGEHOLDEN AF DYBBØL MØLLE?

Der er forskellige muligheder for at støtte landsindsamlingen til fordel for Dybbøl Mølle:

- Indbetale et beløb til gironummer 10943507 (benyt kortart 01)

- Sende en sms til 1414 og donere enten 50, 100 eller 150 kr. ved at skrive teksten **DYBBØL50**, **DYBBØL100** eller **DYBBØL150**. Det koster normal trafik-takst at donere.

Alle indbetalte beløb formidles videre til Dybbøl Mølle.

Det er Grænseforeningens mål inden 150-års jubilæet for Slaget på Dybbøl i 2014 at indsamle 5 mio. kr. til en fond, der kan give det fornødne årlige afkast på 250.000 kr. til den løbende vedligeholdelse.

Siden indsamlingen blev skudt i gang i november, er der indsamlet knap 10 %.

5 MIO. KR.
D. 18/14. 2014

4 MIO. KR.

3 MIO. KR.

2 MIO. KR.

1 MIO. KR.
PR. 2/10 2012

LOKALFORENINGERNE
Arrangementer sendes til **Claus Jørn Jensen på grænseforeningen@privat.dk eller til Åbenråvej 22, 6400 Sønderborg.** Næste nummer af **GRÆNSEN** udkommer **12. december.** Arrangementer, der ønskes medtaget i dette nummer, skal være **Claus Jørn i hænde senest mandag 24. november.**

SYDDANMARK Aabenraa

22. oktober kl. 14.30: Folkekulturhuset Rebbølcentret, Volle-
rupvej 45, Bolderslev. Foredrag ved seminarielektor Jørn Buch, Haderslev: Hvidsten-gruppen og modstandsbevægelsen i Danmark. Pris 60 kr. inkl. kaffe. Kørelighed ved henvendelse til Rebbølcentret, tlf. 74 64 65 02 el. a_brandenhoff45@hotmail.com.

9. november kl. 19.30: Folkekulturhuset Rebbølcentret, Volle-
rupvej 45, Bolderslev. Jazzkoncert med gruppen Syncopators. I samarbejde med Folkekulturhuset Rebbølcentret og Ældre Sagen. Pris 100 kr. Medlemmer af Grænseforeningen og Ældre Sagen 80 kr. Smørrebrød á 25 kr. bestilles ved tilmelding senest den 2. november til Rebbølcentret, tlf. 74 64 65 02 el. a_brandenhoff45@hotmail.com.

22. november kl. 18.00: Frøslev-
lejrens Efterskole, Lejrvejen 85, Padborg. Adventsmøde. Journalist, redaktør af æ Rummelpot m.m. Sven-Erik Ravn: "Sønderjysk humor fra pikkelhuer til æ Rummelpot". Buffet 150 kr. Tilmelding med evt. kørelighed senest den 12. november til

Poul Erik Weber, tlf. 7467 1791 el. peweber@mail.tele.dk
26. november kl. 14.30: Folkekulturhuset Rebbølcentret, Volle-
rupvej 45, Bolderslev Foredrag ved seminarielektor Jørn Buch, Haderslev: Fårhuslejren. Pris 60 kr. inkl. kaffe. Kørelighed ved henvendelse til Rebbølcentret, tlf. 74 64 65 02 el. a_brandenhoff45@hotmail.com

Esbjerg kommune

19. november kl. 19.30: Café Que-
dens, Overgade 10, 6760 Ribe. Højskoleforstander Dieter Paul Küssner, Jaruplund Højskole: "En fortælling om national identitet og samhørighedsfølelse i rigsfællesskabet mellem Grønland, Færøerne og Danmark inkl. Sydslesvig".

Haderslev Vesteramt

23. oktober kl. 19.30: Skibelund
gymnastik- og idrætsefterskole. Dialogaften med Grænseforeningens Kulturmodeambassadører. Kulturmodeambassadører er binstregsdanskere. Gruppen består af 35 unge mennesker fra det danske mindretal samt fra 15 andre mindretals- og minoritetsgrupper i Danmark. De har rejst rundt i Danmark de sidste tre år. 50 kr. inkl. kaffe.

Haderslev Østeramt

8. november kl. 19.00: Hoptrup
Efterskole, Hoptrup Hovedgade 11, 6100 Haderslev. Foredrag ved tidligere minister, nuværende formand for Sprogforeningen Frode Sørensen, Sønderborg: "Fra sparekaseelev til skatteminister".

Kolding og omegn

27. november kl. 14.00: Kir-
kesalen på Sct. Jørgensgård, Hospitalsgade 4, 6000 Kolding. Adventsfest med gløgg og

æbleskiver, kaffe og kringler, julehistorier, julesange og amerikansk lotteri. Sydslesvigske julemærker sælges. Tilmelding senest tirsdag 20. november til Marie Jespersen på tlf. 7552 2025, kun i dagtimerne.

Nyborg og omegn

7. november kl. 18.00: Borger-
foreningen i Nyborg. Foredrag ved redaktør for Gråsten Avis Gunnar Hattesen. Fællesspisning kl. 18.00, hvor tilmelding er nødvendig. I samarbejde med Højskoleforeningen i Nyborg.

8. december kl. 9.00: Advents-
fest hos venskabsforeningen i Flensborg. Kørsel i bus eller privatbiler. Besøg på det flotte julemarked i Flensborg. Afgang fra Nyborg kl. 9. Madpakke medbringes. Pris ca. kr. 250. Tilmelding til Kurt Taanquist tlf. 40163571 senest mandag den 19. november.

Svendborg

6. november kl. 19.30: Sct. Jør-
gens Sognegård, Brydegårdsvej 15, Svendborg. Johs. Nørgaard Frandsen fra Syddansk Universitet fortæller om livet i en provinsby med afsæt i sine barndomserindringer. Kaffe m. brød 50 kr. Tilmelding til Minna Bøgebjerg senest den 31. oktober 6225 2223 eller mail: grothdam@mail.dk

Sydvestjylland

22. november kl. 19.30: Hotel
Skibelund ved Askov. Offentligt møde. "Straffelejren Faarhus". Foredrag ved overinspektør ved Frøslevlejrens Museum, Henrik Skov Kristensen. Kaffe bord. Entre: 67 kr. I samarbejde med Skibelundforeningen.

Sønderborg

8. november kl. 19.30: Hjemmet, Mariegade, Flensborg. Teaterforestillingen "Cabaret – the Musical" om 1920'ernes og 30'ernes Berlin. Pris: 70 kr. inkl. kaffe. Kør-selv-arrangement. Billetter bestilles hos Kirsten Fanø 6177 8515 eller kifano@gmail.com. Tilmelding senest søndag 14. oktober.

Tønder

7. november kl. 19.30: Møgeltønder Forsamlingshus. "På cykel langs den jyske vestkyst". Billeder, fortælling og sang ved Mette og Poul Nørup fra Esbjerg. Menighedsrådet i Møgeltønder er medindbyder.

22. november kl. 19.30: Vestre Skovkro. "Stuvede kartofler og frikadeller med Anke". Anke Sporendonk fortæller om erfaringer og oplevelser som minister i Kiel. Tilmelding til Jens Andersen tlf. 7483 5360 senest den 10. november.

9. december kl. 10.00: Avenoft Kirke. Gudstjeneste og efterfølgende samvær i menighedshuset. Jægerspris-koret medvirker.

Vamdrupengen

2. november kl. 19.00: Gelting Forsamlingshus. Lotto. Tilmelding og aftale om samkørsel senest mandag den 29. oktober til Kirsten Wehmüller på tlf. 7558 3305.

Vejle og omegn

8. november kl. 18.30: Klosterkirken Borgergade 30, 8700 Horsens. Rundvisning i klosterkirken, der bl.a. rummer den sidste rest af det ældste kloster i kisterne af to russiske prinser og russiske prinsesser. Kaffe. Mulighed for samkørsel fra Vejle. Pris 100 kr. Tilmelding senest

mandag 5. november til Knud Aage Hansen tlf. 7589 5241 eller til Inger Christensen tlf. 2988 6388 eller mail inger-vibeke@hotmail.com

Vejle Vesteregn

25. oktober kl. 19.30: Engelsholm Højskole, Engelsholmvej 6, 7182 Bredsten. Syng dansk. Dag og aften deltager vi i, hvad det kendte musiksted Engelsholm Højskole byder på. Entre: 80 kr.

9. november kl. 20.00: Kongernes Jelling, Gormsgade 23, 7300 Jelling. Koncert med trioen Zenobia, der spiller højskolesange og salmer med elementer af tango, folkemusik, jazz og pop. Trioen spiller også egne kompositioner sat til såvel nye som velkendte tekster. Mad kan købes fra kl. 19 ved at forudbestille hos Kirsten Rykind-Eriksen. Entré 100 kr.

NORDJYLLAND**Aalborg**

22. oktober kl. 19.00: Vejgård Bibliotek. "Er der noget at grine af, når vi bliver gamle?" En aften om at blive gammel med smil på læben. Entre 50 kr.

26. november kl. 19.30: Vejgård Bibliotek. Juleafslutning med "Gaardsangerne fra Aalborg". Gløgg og æbleskiver.

Hjørring

5. november kl. 19.00: Foredragsalen, Vrå Højskole. Højskoleaften med landdagsmedlem Flemming Meyer fra Sydslesvigsk Vælgerforening om den aktuelle politiske situation i Sydslesvig. Entre 50 kr.

22. november kl. 19.30: Sognegården, Torvet 4, Hjørring. "Besættelsen set med et barns øjne". Foredrag ved fhv. skoleinspektør

Børge Christensen, Skallerup. I samarbejde med Grundtvigsk Forum. Entre 30 kr.

Hvetbo

29. oktober kl. 18.00: Lunden i V. Hjerimitslev. Sammen med KFUM Spejderne og V. Hjerimitslev Borgerforening arrangeres Lanterneoptog. Æbleskiver og kaffe i Lundens Cafe for 25 kr.

Mariagerfjord

24. oktober kl. 19.00: Hadsund kulturcenter. Sangaften med fem kor og fællessang. Entre 50 kr.

Thy og Mors

6. november kl. 19.30: Thyland Idrætsforening, Vorupørvej 73, Hundborg. "Danskhed i bevægelse". Grænseforeningens kulturmø-

deambassadører fortæller om en tilværelse som flersproglig og flerkulturel. I samarbejde med LOF.

23. november kl. 19.30: Støberisalen, Morsø Folkebibliotek, Holgersgade 7, Nykøbing M. "Hvad er danskhed, og hvem er dansker, og hvad vil det sige at være dansk?" Indledere: Regionrådsformand Carl Holst, Region Syddanmark; formand for kulturudvalget i Sønderborg og medlem af det tyske mindretal, Stephan Kleinschmidt, tidl. MF Søren Krarup, DF samt formand for Dansk skoleforening for Sydslesvig, Per Gildberg.

Viborgegnen

29. oktober kl. 19.30: Sognegården ved Viborg Domkirke. Lars

SÆSON 12-13

NOVEMBER **Cabaret - the musical**
 DECEMBER **Teenagerlove**
 JANUAR **Teenagerlove**
 FEBRUAR **Revy 2013**
 MARTS **Revy 2013**
 APRIL **Kabaret - Eurovision**
 MAJ **Rødkål og sauerkraut**

Billetter 046 1144080
 WWW.DETLILLETEATER.DE

DET
 LILLE
 TEATER
 FLENSBORG

LOKALFORENINGER

Harms: "Hvad kan SSW udrette i Landdagen i Kiel?" I samarbejde med Grundtvigsk Forum.

MIDTJYLLAND

Århus og omegn

3. november kl. 10.00: Ellevang Kirkes sal, Jellebakken 42, 8240 Risskov. Jubilæum med foredrag, historiske tilbageblik og kunstnerisk indslag. Fokus er på vores forenings historie og byens relationer til mindretallet i Sydslesvig. Frokost og kaffe.
11. november kl. 11.00: Mindeparken. Foreningen deltager med fane og krans i højtideligheden på våbenstilstands dagen til minde om de danske sønderjyder, der faldt i 1. Verdenskrig. Prinsens Livregiments Musikkorps spiller.

4. december kl. 19.30: Ellevang Kirkes sal, Jellebakken 42, 8240 Risskov. Juleinspektør Jens Ingvordsen fra Den Gamle By fortæller om jul i gamle dage. Sang og lotteri. Kaffe. Pris 50 kr.

Bjerre Herred

3. november kl. 15.00: Juelsminde Skole. Skuespillere fra "Det lille Teater" i Flensborg opfører "Himmelrummet".

Horsens og omegn

25. oktober kl. 19.30: Klostergården. Foredrag med højskolelærer Lars Damkjær: "Dybbøl Banke, festplads og krigsminde". Entre 50 kr.

6. december kl. 19.00: Klostergården. Sang og musik med Danskerkoret. Julemøde med banko.

Randers og omegn

31. oktober kl. 19.30: Helligånds-huset, Store Sal. Frode Kristoffersen, forfatter og tidl. DR-korrespondent i Tyskland, fortæller om udviklingen i det dansk-tyske

grænseland efter 2. Verdenskrig som et europæisk forbillede.

6. december kl. 19.00: Kristrup sognegård. Kaffe og musikalsk underholdning ved Johan Herold. Taler: sognepræst Jacob Duelund.

Ringkøbing og omegn

8. november kl. 19.30: Aktivitets-huset i Grønnegade. Foredrag ved formand for Dansk Sprogævn, Sabine Kirchmeier-Andersen. I samarbejde med Folkeuniversitetet. Gløgg og klejner! Pris 75 kr.

1. december kl. 8.00: Museumspladsen i Ringkøbing. Adventsturn til det julesmykkede Flensborg. Tilmelding senest 25. november på tlf. 9732 0435 eller 2926 8943. Pris 100 kr. Fællestur med Skjern/Tarm/Videbæk.

Silkeborg-Hammel og omegn

1. november kl. 19.30: Medborgerhuset, Silkeborg. Sangaften med Marianne Hovgaard og Freddy Dencker. Pris 50 kr.

Skanderborg og omegn

11. november kl. 14.00: Skanderup Kirke og Kirkecenter. Fællesarrangement med Menighedsrådet med gudstjeneste ved pastor J. Lorenzen og efterfølgende kaffe og foredrag i Kirkecentret.

Skiveegnen

6. november kl. 19.30: Skive Bibliotek. Generalsekretær Knud-Erik Therkelsen: "Udviklingen nord og syd for grænsen. Pris 75 kr.

Skjern-Tarm-Videbæk Egnen

1. december kl. 8.30: Fra busstationen i Skjern til det julesmykkede Flensborg. Tilmelding senest 25. november på tlf. 9732 0435 eller 2926 8943. Pris 100 kr.

Vinderupegnen

21. november kl. 19.00: Vinderup Realskole. Foredrag om SIRIUS.

SJÆLLAND

Dianalund og Stenlille

7. november 2012 kl. 19.30: Søparken i Ruds Vedby. Musikalsk kulturaften i samarbejde med lokalrådet.

Fuglebjerg og Hyllested

18. oktober kl. 18.00: Fuglebjerg Missionshus, Korsørvej 15, 4250 Fuglebjerg. Jubilæum. Taler Henning Bonde: "Oplevelser i Grænseforeningen i de senere år". Vivi Rasmussen og Gunhild Dickow, Sorø, underholder med sang og musik. Kaffe. Tilmelding senest 10. oktober. Pris 75 kr..

Guldborgsund

5. november kl. 19.00: Kulturforsyningen, Voldgade 1, Nykøbing F. Foredrag ved Christa og Knud Vægter: "Barndom og liv i Sydslesvig".

Lolland

5. november kl. 19.00: Se under Guldborgsund.

19. november kl. 19.00: Sognets Hus i Maribo. Axel Johnsen, museumsinspektør på Museet Koldinghus: "Ukendte sider af A.P. Møllers kamp i Danmark og støtte til Sydslesvig".

Nordfalster

5. november kl. 19.00: Se under Guldborgsund.

Næstved

25. oktober kl. 19.00: Sct. Jørgens kirke. "Spil dansk-dagen" markeres med fællessangs-aften i kirken. Kirkens forskellige kor medvirker.

22. november kl. 19.00: Videnscenter for Specialpædago-

gik. Kulturmødeambassadørerne fortæller om at vokse op blandt flere kulturer. Entre 50 kr.

Ringsted og omegn

22. oktober kl. 19.00: Klostermarkskirken. Ringsted Musikskole underholder. Fællessang med Peder Lundager og Aksel Grann.

23. oktober kl. 19.30: Sognegården. Holger Lindhard fortæller. I samarbejde med Norden.
28. november kl. 19.00: Klostermarkskirken. Spillemandene underholder med julemusik og sang. Kaffe og en julehistorie.

Roskilde

7. november kl. 19.00: Syv Sognegård, Skolevej 17, 4130 Viby Sj. "Som dybest brønd." Bente Kure og Leif Ernstsén giver i sange og med uddrag fra Jeppe Aakjærs prosatekster et helhedsbillede af Jens Vejmands far. Pris 40 kr. for medlemmer. Andre 70 kr.

Sorø

24. oktober + 31. oktober + 21. november + 28. november kl. 15 - 17: Slagelse Bibliotek, Stenstuegade 3, 4200 Slagelse. Kursusrække med tidl. direktør i Grænseforeningen Niels Henriksen. "Sønderjylland i jernalder, vikingetid og middelalder". "Konger og hertuger i Slesvig og Holsten". "Nationalitetskampen i Sønderjylland 1830 - 1990". "De tre nationale mindretal i grænselandet i dag". Tilmelding til FOF, tlf. 5852 8164 eller e-mail: info@fof-sydvest.dk

31. oktober kl. 19.30: Sorø Sognegård. Universitetslektor, cand. phil. Hans Vammen: "Soransk indflydelse på dansk politik op til krigen 1864".

Sydsjælland – Møn

22. november kl. 19.00: Vordingborg Bibliotek, Kulturarkaden, Sydhavnsvej 6, Vordingborg. Victor Greve, dansk præst i Frederiksstad og Bredsted og dansk feltpræst: "Med karabin og evangelium – om at være feltpræst i Afghanistan". Entré 65 kr. Billetter købes på kommunens biblioteker, på www.billetlugen.dk eller ved indgangen. Arrangement i samarbejde med Vordingborg Bibliotekerne.

HOVEDSTADEN**Hillerød**

25. oktober kl. 19.30: "Kedelhuset", Fredensvej 12 b, bag Hillerød Bibliotek. Fhv. forsvarschef

Jesper Helsø fortæller om de slesvigske krige og deres betydning for udviklingen i Danmark. Pris 50 kr., ikke medl. 70 kr.

21. november kl. 19.30: "Frivilligcenter Hillerød", Fredensvej 12 c, bag Hillerød Bibliotek. Filmaften med det endelige resultat af museumsinspektør René Rasmussens arbejde med at samle klip fra det at være dansk i Sydslesvig. Pris 40 kr. og 60 kr. for ikke medlemmer.

Hørsholm

7. november kl. 19.30: Sognegården, Barakstien 2, Hørsholm. Indgang fra Ridebanen. Hanne Reintoft causerer ud fra de to

historiske romaner "Nu er det længe siden" (2008) og "Når dagene strenges" (2010). Sandwiches, vin og vand til 40 kr. pr. person.

GRÆNSEN 74. årgang

Peder Skrams Gade 5 • 1022 København K.

Udgiver

Grænseforeningen

Ansvarshavende redaktør

Erik Lindsø

el@grænseforeningen.dk • Tlf. 2178 7252

Udgivelser

Nr. 6 – December

Deadline: Torsdag 29/11. Udgivelse: Fredag 14/12

Nr. 1 – Februar

Deadline: Mandag 28/1. Udgivelse: Fredag 22/2

Nr. 2 – April

Deadline: Mandag 18/3. Udgivelse: Fredag 19/4

Nr. 3 – Juni

Deadline: Tirsdag 21/5. Udgivelse: Fredag 14/6

Nr. 4 – August

Deadline: Mandag 5/8. Udgivelse: Fredag 30/8

Nr. 5 – Oktober

Deadline: Mandag 30/9. Udgivelse: Fredag 25/10

Nr. 6 – December

Deadline: Mandag 25/11. Udgivelse: Fredag 20/12

GRÆNSEN.DK

Nyheder og debat på www.graensen.dk.

Webjournalist: Rasmus Vangshardt

rv@grænseforeningen.dk • Tlf. 5974 7069

GRÆNSEN elektronisk

Send din e-mail-adresse, og du får tilsendt GRÆNSEN til at læse på din computer eller din iPad.

Tryk

Jørn Thomsen Elbo A/S

Layout

www.prik.dk

Forasidefoto

Mikkel Adsbøl

Grænseforeningens kontor

Peder Skrams Gade 5, 1022 Kbh. K

Tlf. 3311 3063 • www.graenseforeningen.dk

Protector: Hans Kongelige Højhed Prins Joachim

Formand

Finn Slumstrup

finn@slumstrup.dk • Tlf. 2467 8157

Generalsekretær

Knud-Erik Therkelsen

ket@grænseforeningen.dk • Tlf. 2023 1984

Grænseforeningens formål

Det er Grænseforeningens formål at støtte danskheden i grænselandet, særligt syd for grænsen, at udbrede kendskabet til grænselandets forhold samt at bevare og styrke dansk sprog og kultur.

Grænseforeningens vision

Erfaringerne fra det dansk-tyske grænseland er en væsentlig inspiration for sproglig og kulturel mangfoldighed i en verden under forandring.

Grænseforeningens værdier

Grænseforeningen er en vigtig folkelig basis for den danske stats støtte til det danske mindretal i Sydslesvig og er uafhængig af partipolitiske interesser.

Grænseforeningen mener og siger:

- Demokrati, ytringsfrihed og ligestilling gælder for alle, også i forholdet til mindretal.
- Forankring i egen kultur er en forudsætning for at have forståelse for andre kulturer.
- Kulturelle mindretal er en vigtig ressource i et demokratisk samfund.
- Dansk sprog og kultur styrkes i mødet med andre sprog og kulturer.

Grænseforeningens bestyrelse

Formand: Finn Slumstrup, Ærø

1. næstformand: Jens Andresen, Branderup

2. næstformand: Jørgen Bruun Christensen, Nykøbing Mors

Region Syddanmark

Sigrød Andersen, Agerskov

Per Grau Møller, Nr. Lyndelse

Svend Damgaard, Kolding

Region Midtjylland

Sven Beiter, Ringkøbing

Karen-Margrethe Møller, Randers

Region Nordjylland

Karsten Nørgaard Simonsen, Aalborg

Jørgen Bruun Christensen, Nykøbing Mors

Region Sjælland

Lars Bjerre, Næstved

Henning Bonde, Jyderup

Region Hovedstaden

Niels Jørgen Heick, Hillerød

Lise Estrup, Ballerup

Ressourcepersoner

Knud Enggaard, Skovlunde

Niels Henrik Arendt, Haderslev

Jens Andresen, Branderup

Illustration: Niels Poulsen

AV, MIN ARM!

Af Mette Kragh Faurholdt

Da tv-serien "Matador" blev vist tilbage i slut-halvfjerdserne og for anden gang i firserne, gik børnene rundt i skolegården og sagde "av, min arm!" – et pudsigt udtryk fremsagt gentagne gange af den naive barneplejerske frk. Hollenberg. I dag går skoleelever rundt og siger nice, cool eller God damn it. Alle engelske udtryk, som i medierne bringes til torvs i de omsiggribende realityshows (et andet nydansk ord!)

Vi kan ærgre os over, at de yngre familiedlemmer ikke længere kan formulere sig i rent danske sætninger, men whatever – den unge generation har altid haft behov for at skabe sin egen jargon. At de senere år har budt på ny frisk slang fra netop det engelske vokabularium er ikke så weird, idet amerikanske film og fjernsynsprogrammer fylder godt på samtlige danske fjernsynskanaler.

At genudsende "Matador" for syvende gang

er et vovestykke, hvis man tror på, at det, der sælger, er realityshows med unge, der taler denglish (blanding af dansk og engelsk). Men hvad skete? Matador er igen blevet set af flere end en million seere og er i seertal kun overgået af DR's nye serie "Forbrydelsen". Av, min arm! Eller skulle jeg sige: WHAT???, som min søn på syv år er begyndt at sige.

"Matador" har måske hverken det tempo eller det sprog, som vi er blevet vænnet til i moderne filmproduktioner. Men "Matador" viser os et billede af Danmark, vi kan være stolte af, fremført af dygtige og velformulerede skuespillere. Det er et billede, vi obviously hellere vil spejle os i end de unge og smarte i "Paradise Hotel".

Mette Kragh Faurholdt er informationschef i Grænseforeningen.